

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten der Kon. Hollandsche Lloyd en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST . . . . . TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

<p>Hofleverancier van H.M. de Koningin.</p>	<p>N.V. NEDERLANDSCHE IJZERHANDEL Afd. ENTHOVEN IJzerhandel, Gereedschappen, Complete Keuken- en Badkamer-inrichtingen, enz. VLAMINGSTRAAT 18 - DEN HAAG - TELEFOON 791</p>	<p>Hofleverancier van H.M. de Koningin.</p>
<p>Speciale Export-afdeeling voor Uitrustingen naar Oost- en West-Indië</p>		

HEEREN
EN
KINDER
KLEEDING

PEEK &
CLOPPENBURG

KLEEDING
NAAR
MAAT

INHOUD: „Oost en West“. Ethisch, toch Practisch.
— De Jan Pieterszoon Coenstichting. — Regeringszorg en de Suikerdistricten. — Katholieke Koloniale Staatkunde. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften: Uit de Eur. Pers. Uit de Ind. Pers. Uit de Chin. Pers. Lit.-Overzicht. — Suriname. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Mededeelingen.

3. Jaarboeken van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel in Ned.-Indië.
4. Mededeelingen van het Besoekisch Proefstation.
5. Mededeelingen van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst in Nederlandsch-Indië.
6. Maandstatistieken. — Invoer der voornaamste Handelsartikelen in het vrij verkeer op Java en Madoera, door Particulieren.
7. Koloniaal Instituut te Amsterdam. — Uitgaven van de verschillende daaronder ressorteerende Instituten. Mededeelingen van de afdeeling Handelsmuseum.
8. Begrotingen van Nederlandsch-Indië.
9. Mededeelingen van de Commissie tot ontwikkeling van de Fabrieksnijverheid in Ned.-Indië.
10. Mededeelingen en rapporten van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken in Ned.-Indië.
11. Exporter's Directory of the Netherlands East Indies, published by the Division of Industry and Commerce of the Department of Agriculture, Industry and Commerce, Buitenzorg (Java).

F^a G. J. Hilbrink

Heeren- en Dames-Kleermakers.
Bontwerkers.
's-Gravenhage

Daendelsstraat 8. Tel. N. 6882
Lid der N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.

Voorjaarsstoffen

„Oost en West“
Ethisch, toch Practisch.

—
(Vervolg).

Met onze Leeszaal komen wij ditmaal gereed.
F. Jaarboeken, Verslagen en Diversen.

1. Mededeelingen van het Bureau voor de Bestuurszaken der Buitenbezittingen, *Encyclopaedisch Bureau*.
2. Verslagen van de Vergaderingen van den Volksraad te Batavia.

<p>Dameskleeding naar Maat en Confectie steeds nieuwe Modellen</p> <p>Regenmantels grote sortering Alleen-verkoop van de ZAMBRENE</p>	<p style="font-size: 2em; font-family: cursive;">Lampe</p> <p>Den Haag Spuistraat 8 166</p>	<p style="text-align: right;">Modes</p> <p style="text-align: right;">uitgebreide collectie Hoeden laatste modellen uit Parijs</p> <p style="text-align: right;">Rijkleeding naar Maat</p>
---	--	--

Venduhuis „HOFSTAD“
HUGO DE GROOTSTRAAT 7   Dir. G. TER HEIDE   TEL. HAAG 1623
ONDERNEMERS VAN PUBLIEKE VEILINGEN ..... TAXATEURS

N.V. TOT EXPLOITATIE VAN GEMEUBILEERDE WONINGEN
vraagt Gemeubileerde Huizen, heele of gedeelten van Inboedels te koop tegen hooge prijzen. — Brieven onder No. 215 Bureau v. d. Bl.

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162A.   TEL. 4782.   DEN HAAG.

De Haagsche Broodfabriek „THEARIO”

Fabriek en Kantoor BILDERDIJKSTRAAT 139

levert alle soorten BROOD, LUXE-BROOD, BESCHUIT, KOEK- en BANKETBAKKERSARTIKELLEN.

De Haagsche Broodfabriek heeft in ALLE deelen van de stad EIGEN WINKELS

Zij staat sedert 1909 voortdurend onder Controle van het Station voor Maalderij en Bakkerij te Wageningen.

Onze Eigen Winkels zijn gevestigd in de:

Bilderdijkstraat 143	1e v. d. Boschstr. 53	Valeriusstraat 72
Regentesselaan 55	Keizerstraat 24	Korte Poten 26
Noordeinde 192	Weimarstraat 59a	Koningin Emmaplein 6
Fred. Hendriklaan 189	Beeklaan 329	Vaillantlaan 394
Reinkenstraat 34	Bezuidenhout 134	
Theresiastraat 50	Trompstraat 37	

Stoom-, Wasch- en Strijkinrichting „Fortuna”

Mej. v. d. NEUT - Hoefkade 59

Wascht rein, tegen billijken prijs.
Wasschen en Stoomen van gordijnen, spreien en dekens.

De goederen worden afgehaald te Den Haag, Scheveningen, Rijswijk, Voorburg en Loosduinen.

N.V. WIENER & VAN WITSEN

Gevestigd 1851

Indische Uitrustingen

ROTTERDAM
35 Schiedamsche Singel

DEN HAAG
94 Noordeinde

Middelbare School v. Handel en Administratie, SWEELINCKSTRAAT 17-19 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

130

AVD. A. Bijzondere Middelbare Handelschool met als onderbouw eene H. B. S. met 3-jarigen cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken gelijkgesteld met de openbare handelscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AVD. B. Bijzondere Hogere Burgerschool met 5-jarigen cursus. Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide inrichtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelschool of H. B. S. 5-jarige cursus eerst beslist heeft te worden na het afdopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht.
Prospectus en inlichtingen bij den Directeur

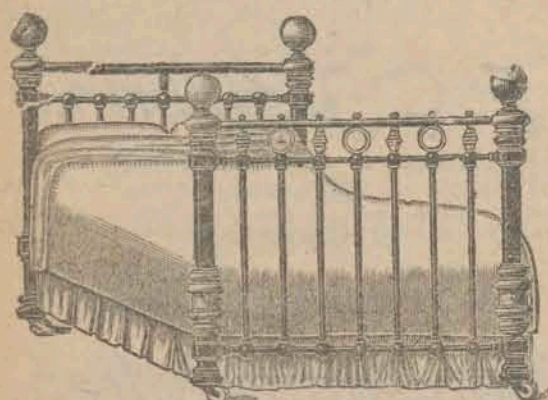
F. TIJMSMA.

Th. A. A. SIMONIS,

GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.

TELEFOON 2535.

DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

MAISON VAN HAL

Hofleverancier van H.M. de Koningin 103

Reigerstr. 14 BREDA Telefoon 442

Heerenkleeding
Dameskleeding
Indische Uitrustingen
Uniformkleeding

Lid N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.

12. Verslag van het Volkscredietwezen.
13. De Waterstaats Ingenieur. Orgaan der Vereeniging van Waterstaats Ingenieurs in N. O.-Indië.
14. Verschillende werken op Cultuurgebied in Ned.-Indië. Populaire handboekjes over Ned.-Indische landbouwproducten onder den hoofdtitel „Onze Koloniale Landbouw”.

G. Diverse plaatwerken.

Het „Koningin Emmabook” 1879—1904 van „Oost en West”.

De Koloniale Tentoonstelling te Semarang, 20 Aug.—22 Nov. 1914, 2 Deelen.

Onze West in Beeld en Woord, door Fred. Oudschans Dentz en Herm. J. Jacobs.

„Kromo Blanda”, over 't vraagstuk van „het wonen” in Kromo's groote land, door H. F. Tillema.

Kampongwee!, aangeboden door A. S. Tillema-Weehuizen en H. F. Tillema.

Bandoeng. De stad op de Hoogvlakte! Uitgave comité van actie. Bandoeng, October 1918.

Van Wonen en Bewonen, van Bouwen, Huis en Erf, door H. F. Tillema.

Picturesque Dutch East Indies. Uitgave Official Tourist Bureau, Rijswijk 17, Weltevreden, Java.

Van Dongens Oliefabrieken, Blitar, enz. enz.

De ons ter recensie aangeboden werken zijn na de bespreking in het Koloniaal Weekblad in de Leeszaal ter inzage. Laat H.H. uitgevers deze gelegenheid aangrijpen om voor hunne uitgaven op Indisch of Koloniaal gebied reclame te maken. De gelegenheid wordt geboden!

Na dit algemeene overzicht van hetgeen onze Leeszaal en Leestafel biedt, zal men toch niet weer zeggen: „Oost en West doet niets”.

Wij mogen onze Leeszaal een der best voorziene, zoo niet de best voorziene, in Nederland noemen. Uitdrukkelijk wordt er echter op gewezen dat het geen bibliotheek is en wij ons ook hier niet op streng wetenschappelijk gebied bewegen, doch in den geest van ons orgaan, „het Koloniaal Weekblad”, geven het actueele, dagelijksch voorkomende, hetgeen men in een bibliotheek niet zoo zeer vinden zal. Wij vullen hier practisch een leemte aan.

De Leeszaal is voor onze leden toegankelijk dagelijks van 9.30 voorm. tot 4.30 nam. Men weet nu wat men er zoeken en vinden kan. Wij houden ons voor een druk bezoek van Indiërs en Nederlanders, die zich met actueele aangelegenheden op koloniaal gebied op de hoogte willen houden of stellen, ten zeerste aanbevelen.

De stof is er, grijpt toe!
Laat velen toetreden als lid om, naast het andere dat wij aanbieden, ook hiervan te profiteren.

Namens het Dagelijksch Bestuur uit het Hoofdbestuur:

De wnd. Secretaris,

A. J. GOOSZEN.

De Jan Pieterszoon Coenstichting.

Ter gelegenheid van de herdenking te Batavia op 30 Mei 1919 van de grondvesting dier stad, nu driehonderd jaar geleden, kwam te Batavia tot stand de Jan Pieterszoon Coen-stichting, welke ten doel heeft de oprichting en instandhouding van een tehuis voor te Batavia schoolgaande jongelieden van allerlei standen, een internaat voor leerlingen van instellingen van verdergaand onderwijs voor alle landaarden, een gelegenheid dus voor ouders uit de Binnenlanden, die hunne kinderen op de hogere instellingen van onderwijs op de hoofdplaatsen een ruimere opvoeding of opleiding willen doen deelen, maar daartoe door de moeilijkheid om voor dezen een geschikt, naar hunne beurs draagbaar onderkomen te vinden, tot dusver niet naar hun wensch konden slagen.

N.V. Autogarage „CITO”

Schenkweg 7 - 's-GRAVENHAGE, - Tel. H. 6290

Luxe Verhuur-Auto's

Het comité, op initiatief van den Gouverneur-Generaal te Batavia gevormd, had reeds spoedig de beschikking over een som van f 438.160, door belangstellenden bijeen gebracht. Men wil beginnen met zulk een tehuis te Batavia op te richten, maar de wenschen strekken ook verder; de stichting wil ook steun verlenen en toezicht verkrijgen op gelijksoortige instellingen in Nederlandsch-Indië, buiten Batavia gevestigd of te vestigen.

Naar schatting zullen te Batavia alleen reeds ongeveer 600 kinderen voor opnemings in een leerlingentehuis in aanmerking komen. Het voornemen bestaat de exploitatie-kosten geheel uit de pensioengelden der kinderen te bestrijden. Het voor den bouw en de inrichting benodigde geld wil men echter door giften bijeenbrengen. Volgens de begroting wordt voor een Tehuis met 6 „huizen”, plaats biedende aan 300 kinderen, ruim f 900.000 en voor een Tehuis met 12 „huizen” f 1.480.000 vereischt. Het blijkt dus, dat al is het comité te Batavia reeds dadelijk met een flinke som voor den dag gekomen, er nog veel noodig is om het gewenschte doel te bereiken.

De huizen moeten niet alleen dienen ter voorziening in de bestaande behoefte van „goede kost en inwoning” tegen matig tarief, maar moeten vooral ook van opvoedenden aard zijn. Het leerlingentehuis wordt te dien einde volgens het Engelsche „house system” ingericht. Een beperkt aantal leerlingen (het comité denkt zich een 48-tal) bewoont, onder leiding van een huisvoogd, een „huis”, vormt dus een gezin. Een aantal huizen, gelegen rondom gemeenschappelijke speelterreinen en gebouwen, vormt een Tehuis, dat onder leiding van een directeur staat. Aan het Tehuis zullen een spelleider en een arts verbonden zijn.

Nederland zal nu toonen wat het voor Indië's jeugd in verband met Indië's toekomst over heeft!

Uit Indië is den Minister van Koloniën te kennen gegeven, dat er prijs op zou worden gesteld, indien ook hier te lande pogingen worden aangewend, om daarvoor geldelijken steun te verwerven. Te dien einde heeft Z.E. de Minister den 22en Maart een comité geïnstalleerd van een groot aantal personen, met Nederlandsch-Indië in betrekking staande of gestaan hebbende, die zich bereid verklaard hebben om hier te lande belangstelling te wekken voor de Jan Pieterszoon Coen-stichting en gelden te haren behoeve bijeen te brengen.

In dat comité is ook de vereeniging „Oost en West” door haren voorzitter vertegenwoordigd.

Het is ontgezegd, dat het boven omschreven plan met vreugde door de leden van „Oost en West” zal worden begroet. De vereeniging „Oost en West” heeft van hare oprichting af steeds er naar gestreefd om de belangen van de ingezetenen van Nederlandsch-Indië in algemeenen zin te bevorderen, en wat de studeerende jongelingschap betreft, in dien belang een studiecommissie tot stand gebracht, waaruit met den steun der Regeering en in overleg met Indië een Centraal Comité is voortgevloeid, aan hetwelk verbonden is de Indische commissie, zijnde een voorlichtingscommissie voor de opleiding van Indische jongelieden in Nederland. Een alleszins bevoegd persoon is gevonden, die met liefde en toewijding zich geeft, om door vriendelijken omgang aanraking te onderhouden met de uit Indië gekomen jongelieden en op te treden als hun raads- en vertrouwensman, terwijl gedacht wordt over en waarschijnlijk eerlang door de Nederlandsche Regeering zal zijn aangewezen een tehuis voor de hier studeerende Indische jongelieden.

De vereeniging „Oost en West” zal dus in het voorzien in de behoefte aan tehuizen voor de schoolgaande jongelingschap in Nederlandsch-Indië als 't ware een voortzetting kunnen zien van haar werk. Moge die vereeniging dan, gesterkt door grootere en kleinere bijdragen van vele harer leden, een be tekenende som kunnen afdragen aan het Nederlandsch comité. Moge tevens de verschillende afdelingen van „Oost en West” ook moeite doen en er in slagen, om mede buiten den kring harer leden belangstelling te wekken voor de Jan Pieterszoon Coen-stichting en bijdragen daarvoor verkrijgen.

PERRY & CO.

Kalverstraat 93-95-97-99 - AMSTERDAM

ARNHEM - UTRECHT - 's-GRAVENHAGE

HUTKOFFERS

's-Gravenh. Muziekschool
„DE TOONKUNST“
 Prins Mauritsplein 21 Tel. S. 477
 Spreekuren dagelijks van 10-1 en 2-6 uur.
 Directeur: JAMES ZWART.

Behave volledig onderricht aan Dilettanten en Eerstbeginnenden, ook gelegenheid tot Vakstudie.
DAGELIJKS KUNNEN AANMELDINGEN GESCHIEDEN.
 Klavier, Orgel, Solozang, Viool, Alt, Cello, Compositie, Dirigeerkunst: 1 uur per week f 80.—; 2 uren per week f 150.— per jaar. Samenspel f 40.—; Harmonie en Contrapunt f 50.—; Muziekgeschiedenis f 25.—; Voordrachtskunst en Declamatie f 50.—; Meth. Spreken f 50.—; Fransch, Duitsch en Italiaansch f 50.— p. j. Orkestklasse 1 maal p. w. 2 uren, voor leerlingen der school f 10.—; leerlingen buiten de school f 15.— p. j. Het onderricht wordt uitsluitend door eerste, gediplomeerde krachten onderwezen; de leerlingen worden individueel behandeld; het geheel staat onder voortdurend toezicht van den Directeur, die alle verantwoordelijkheid voor de te geven lessen draagt, waardoor steeds de beste resultaten worden bereikt.
VRAAGT PROSPECTUS!!!

Regeringszorg en de Suikerdistricten.

Aanleiding tot dit schrijven vormen 'n paar artikelen in de laatstverschene nummers van „Oost en West“, waarin ook „De suikertoestanden op Java“ ter sprake zijn gebracht; uitgangspunt er van is 't door prof. Mr. J. C. Kielstra te Wageningen (in Z.E. brochure „De suikerindustrie op Java en hare behoefte aan grond“) aanbevolen middel, om de gestadig toenemende ontevredenheid, afgunst en onrust onder de ingezetenen der suikerdistricten weg te nemen, althans te bestrijden.

- Wij citeren daaruit:
- 1) „Welnu, ik geloof, dat men in die afgunst heeft te zien één van de nadeelige gevolgen van de centralisatie in 't „financieele beheer.“
  - 2) „Men wil van die winsten“ (op de S.) „mede profiteren, een aandeel genieten in 't profijt, waartoe men het gevoel heeft, door den grond en door den arbeid het zijne bij te dragen.“
  - 3) „Wat dadelijk kan geschieden, is: toekennen van een aandeel der geheven belastingen aan die plaatselijke inlandsche rechtsgemeenschappen, die nu reeds bij de suikerindustrie betrokken zijn, doordat zij gronden aan de fabrieken verhuren en doordat de bevolking in de industrie, hetzij op de velden of in de fabrieken, werkzaam is. Niet het Gouvernement, de Centrale Regeering, geniete meer alles, wat de nijverheid aan de gemeenschap opbrengt; ook de plaatselijke gemeenschap ontvangte haar billijk aandeel daarin.“

Om meer dan een reden achten we deze wenken ten zeerste behartenswaardig; de spoedige toepassing van dit middel-ter-bevrediging zou o.i. en voor de toekomst der S-industrie, en voor die der daarbij betrokken bevolkingsgroepen van onberekenbaar nut kunnen zijn.

Niemand, zelfs niet de felste bestrijder der „toestanden in de staker“, die eenig inzicht heeft in de beteekenis der grootindustrieën voor land en volk en voor de wereldhuishouding, zal (tenzij dan uit pure kwaadwilligheid) durven ontkennen, dat de „Europese“, grote S.-cultuur voor Indië 'n levensbelang is: voor de economiese toestand, de volkswelvaart, is ze eenvoudig onmisbaar.

De directe voordelen, welke ze afwerpt en die voor 'n groot deel de ingezetenen der S.-districten ten goede komen, mogen veilig op ong. f 60 miljoen p.j. geschat worden, terwijl de fiscus honderden miljoenen int aan alle mogelijk denkbare „belastingen, in-voerrechten en accijnsen.“

In dit verband mag hier gereleveerd worden, dat de d e s a 's in S.-stroken, wat woningen, erven, wegen, zindelijkheid, enz. betreft, 'n gunstige uitzondering maken bij 'tgeen men elders opmerkt.

De S.-cultuur is onontbeerlijk voor Indië en moet deswege niet alleen blijven bestaan, maar met volle kracht werken en haar produktie, zo mogelijk, opvoeren, en dit niet in de eerste plaats met de bedoeling, de ondernemers en de aandeelhouders ruime dividenden en tantiemes uit te keren, doch vooral (en daar is het aantal belanghebbenden duizendmaal talrijker), om aan de vraag naar 't artikel op de wereldmarkten te kunnen voldoen, die nog jaren lang op 'n tekort zal blijven wijzen, om tevens in staat te zijn, jaarlijks grote kapitalen aan belastingen, grondrenten, werklonen, vrachten etc. over Indië en Java te kunnen uitstorten, waarmee de volkswelvaart nauw verband houdt.

Noch van Bestuurswege, noch langs de kronkelpaden van revolutionair-kommunistiese agitatie moeten haar belemmeringen in den weg gelegd worden; de Regering dient haar bedrijfszekerheid te waarborgen om redenen van economie.

Dit laatste klemt te meer, naardien de S., in tegenstelling met de andere Indiese grote kultures, niet over eigen gronden beschikt, 'tgeen 'n groot bezwaar betekent, telken jare veel s o e s a h veroor-

zaakt en de mogelijkheid niet uitsluit, dat, bij doorgezette onwil aan de zij ener opgehitste bevolking i.z. 't opmaken der vereiste grondhuurkontrakten, 't ganse bedrijf voor korter of langer tijd op losse schroeven gezet wordt.

Tegenover deze „verklaring van de rechten der S.-industrie“ staat de rechtsvraag of te wel, 't gevoelen der bevolking, (in eigen boezem ontkiemd of van buiten gepropageerd), van de o r a n g t a n i, van herkomst bedacht moet worden; we kunnen dit verlangen zeer wel billiken, t welk in deze periode van ongekende S. voorspoed natuurlijk te duidelijker aan den dag treedt, wat er op wijst, dat het nu tijd is, om na korte voorbereiding tot het inwilligen ervan over te gaan.

Nu geven we gaarne toe, dat over dit punt lang en breed geredetwist kan worden; we erkennen, zo nodig, de mogelijkheid, dat het op staathuishoudkundige gronden niet te verdedigen is.....; men stelle hier 't prakties inzicht boven de logica der wetenschap.

De Madoerese of Javaansche k o e l i blijft bij deze z'n „overtuiging“, en daar komt het hier op aan.

Belanghebbenden zullen verstandig doen, met die mening rekening te houden, waarnevens zich openbaart 'n zekere mate van afgunst, ontstaan uit het contrast tussen de rijke S. fabriek en de arme k o e l i, tussen de t o e a n b e s a r e n en de o r a n g k e t j i l.

Want de fabriek vertegenwoordigt in de opvatting van deze laatste „de rijkdom“ en de inlandse bevolking is arm. Arm aan kapitaal, arm aan geld en goed en bovendien arm aan geestelijk bezit.

Deze armoe, (die wel is waar, in 't in menig opzicht gezegende Insulinde van anderen aard is en minder drukt dan ten onzent) komt geenszins ten laste der S. industrie; men zoekte eerder haar oorsprong in de staat van maatschappelijke achterlijkheid, waarin de arbeidersbevolking verkeert en waaruit ze niet dan met grote moeite, geregeld onder lijdelijk verzet harerzijds, schijnt te kunnen worden opgeheven.....

Armoe, in tweeledige zin, en achterlijkheid vormen ginds in de k a m p o n g de vruchtbare bodem voor 't zaad van ontevredenheid en verzet, dat er door opruiende volksmisleiders, met 'n bekrompen verstand en 'n ruim geweten, door de S. I. en de Fabrieksbond en 'n weinig rassenhaat met kwistige hand in uitgestrooid wordt,.....die armoe en achterlijkheid, omgeven door rijkdom en hoge ontwikkeling der techniek, spannen ook 't doek waarop de eersten hun oven bedrieglike als aanlokkelike g a m b a r h i d o e p van bezitsgemeenschap en aardse gelukzaligheid toveren....

Wat kan er gedaan worden, om de bestaande ontevredenheid weg te nemen? Verhoging der lonen?

Wij voor ons hebben de overtuiging, dat de gunstige uitwerking van dit middel van zeer tijdeliken aard is, als noodzakelik gevolg van de veranderende duurtetoestand.

Zover gekomen met dit G e s c h r e i b s e l, valt onze aandacht op 't bericht in de dagbladders, dat de Suikerbond 'n dadelik ingaande verhoging der daglonen aanbeveelt met het oog op dreigende stakingen „onder de a.s. maaltijd.“

Waar 't Bestuur van deze Bond bestaande uit personen, die tot oordelen over aangelegenheden der S. kultuur volkomen bevoegd zijn, en z'n leden allen rechtstreeks 'n groot belang hebben bij de ongestoorde gang der „campagne“, daar nemen we, zonder voorbehoud, aan, dat het arbeidsloon in tuin en fabriek onverwijd verhoogd en „op peil“ gebracht moet worden.

Genoemd Bestuur zal 't echter met ons eens zijn, dat door een of 'n reeks van loonsverhogingen ten behoeve der arbeiders ginds evenmin als hier de „toestanden“ zullen verbeteren; geld heeft de bijzondere eigenschap „dat elke vermeerdering ervan 't

THE PH. VAN OMMEREN CORPORATION OF NEW-YORK
 New York, San Francisco (Cal.),
 42 Broadway. 64 Pinestreet.

belast zich met:
Expeditie :: Assurantie
Opslag van goederen, enz. enz.
 Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door
PHS. VAN OMMEREN, Rotterdam.

N.V. Brood- en Beschuifabriek
„DE OUDE VETTE HEN“
 DEN HAAG
 bij het Stadhuis
Alle soorten Brood, Beschuif, Banket, enz.
Lunchroom - Tea-Concert

Naamlooze Vennootschap
Luxe-Auto Verhuuronderneming
 voorheen P. J. JANSEN.
Eenig adres: Koninginnegracht 1°.
 (over Hoofd-Ingang Dierentuin)
te 's-Gravenhage.
 Men lette op de Tel.-Nos. H 851 en H 852
Auto's voor Trouwgelegenheden
 ... .. en Maand-Auto's ... ..
Dag en Nacht geopend

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
1/2 DE ERVEN H. VAN DIJK
 Hofleveranciers van wijlen Z.M. den Koning
Nieuwe Gracht 6 - Tel. 3416
UTRECHT
Leveranciers van Burger-, Militaire- en Marine Kleding
Indische Uitrustingen
 Reiziger door het geheele land te ontbieden.

Kon. Eindhovensche Stoom- & Handweverij
VAN DIJK & Co. EINDHOVEN EN BRUSSEL
 Leveranciers van H. M. Koningin Wilhelmina - van H. M. de Koningin-Moeder en van H. M. de Koningin van Rumenië; serrijds van H. M. Koningin Sophia.
OPGERICHT 2 AUG. 1853.
 Hotel-Linnen en Tafelgoed met en zonder naam.
UITZETTEN, INDISCHE UITRUSTINGEN
LUIERMANDEN.

J. P FLECK - Utrecht
 Lijnmarkt 19 - Intercomm. Telefoon 1078
COMPLETE WONINGINRICHTINGEN
 Behangerij ..... Stoffeerdery
 ... Matrassen en Beddenfabriek ....
ALLE SOORTEN DEKENS MOTZUIVERING

Adverteeren doet verkoopen

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuitfabriek

WALDORPSTRAAT 16—22

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe

Leden aan.

Behalve GOED BROOD

wordt U een dividend

van 5 0/0 gewaarborgd.

124

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.

PIANO's in huur f 6.— per maand,
desgewenscht in huurkoop, bij

L. C. JACOBI, vh. Chef Firma J. F. CUYPERS,

Regentesselaan 123, bij Reg-pl. 49 SOERABAIJA.
Tel. H. 1403, 's-GRAVENHAGE.

STEMMEN - VERHUREN - REPAREREEN

**INDISCHE
UITRUSTINGEN**
VOORDEELIGST
ADRES:
**AU BON
MARCHÉ**
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG •
UTRECHT
BAARN

101

KON. ERK. PITMANSCHOOL

Staatsblad 37.

DEN HAAG, Regentessepl. 26 • Mauritsweg 30, ROTTERDAM

Stenografie, Machineschrijven, Talen, Correspondentie,
Boekhouden, Staatsinrichting. 172

KANTOOR- en HANDELSOPLEIDING.

Directeur-Gen. T. V. D. VEEN.

verlangen naar meer in zich draagt, en hogere lonen zijn geen geneesmiddel tegen de duurtekwaal, eer 't tegendeel.

De door de S. bond aanbevolen maatregel zal dan ook bij toepassing slechts voor zeer korte duur enige kalmte kunnen brengen in deze woelige tijden; loonsverhoging op zichzelf is allerminst in staat, de ontevredenheidsbacil te doden; daartoe zijn andere, meer inwerken de middelen nodig.

In de bekrompen ruimte van z'n zieleleven als binnen de gedek-omwanding zijner hutwoning hangt nog de zware walm der palita; alleen langs de weg van betere verlichting in stoffelijke en geestelijke zin zal er goede kans bestaan, de „kleine man" tevredenheid en gemoedsrust in z'n geliefde dèsa terug te geven.

Om niet verkeerd te worden verstaan, zij hier de opmerking ingelast, dat we natuurlijk vóór verhoging der lonen zijn, zo menigmaal de pasarprijzen dit uitwijzen. En dan moeten die verhogingen te rechter tijd ingaan, om de gevaarlijke situatie te voorkomen, dat ze door middel van stakingen als anderszins afgedwongen worden.

Tegenover die bedrijfsrechten der S. industrie staat aan de zij der ondernemers de morele verplichting, mede te werken aan de geestesontwikkeling, de zelfstandigmaking van 't Javaanse volk; heeft de periodieke herziening van de loonstandaard "in de suiker", in verband met de hedendaagse, nog vrij primitieve, toestanden in de Inlandse samenleving, hoofdzakelijk betrekking op de voeding en kleding, en is de invloed daarvan van weinig duurzamen aard, — hier moet gedacht worden aan de opvoeding van 'n nog achterlijk ras, die blijvend inwerkt en welker resultaten in telkens grotere mate op de komende generaties overgaan; hier mag herinnerd worden aan 't noblesse oblige van 't Nederlandschap in de warme omlijsting onzer jongere „bruine broeders".

Van de grote kultures ginds mag verwacht worden, dat ze 't hare ertoe bijdragen, de Javaan 't leven te veraangenamen, hem geleidelijk op te voeren tot 'n hoger peil van prakties kunnen en kennen.

Onze Inlandse werkkrachten en hun gezinnen mogen niet, uit gemakzucht en onverschilligheid, weerloos overgeleverd worden aan de funeste inblazingen van kommunistiese waanzin en evenmin verlaagd worden tot willoze werktuigen in de koude handen van winzucht; boven deze twee zetelen hart en geweten: op de sterke schouders der grootindustrie rust 'n deel der schone en benijdbare taak, welke 't Nederland is gegeven, in Indië te vervullen: de bevolking te ontwikkelen en daardoor tot meerdere welvaart te brengen, haar beter te wapenen in de levensstrijd, die ook onder haar in steeds scherper vormen optreedt.

De toestanden, welke in al te schrille kleuren in de „Max Havelaar" getekend zijn, liggen gelukkig ver achter ons, maar we zijn er nog niet! 't Blift nog steeds 't eerste punt op de agenda van 't bestuursbeleid, dat de Inlander uit z'n achterlijkheid opheven moet worden, helaas maar al te dikwijls ondanks hemzelve!

Algemeen oordeelt de Indiesman omtrent de kwestie der lonen:

„De Javaanse werkman moet voldoende loon ontvangen, om zich en z'n gezin te voeden en te kleden, z'n woning te onderhouden, nu en dan eens „aan 'n selamatan" deel te nemen; al 't meer „dere zou, bij zijn gemis aan spaarzin, z'n kinderlike pronkzucht, enz. uit den boze zijn".....; voor de weldenkende en doordenkende werkgever ligt hierin geen houdbare reden, om van die luchtige levensopvattingen, van die zwakke zij in de volksaard, partij te trekken of misbruik te maken, daarbij uit den treure herhalende: „Al 't andere is uit den „boze, ergo: ik geef niet meer!"

Wie naar deze gevolgtrekking z'n houding in

HOEKER & ZN.

Uitsluitend adres Heerengracht 435—437

• Goud - Zilver •

Paarlen - Brillanten

AMSTERDAM 192 Telefoon 309 Noord

Electro-Technisch Bureau H. VAN ZIJL

Fr. Valentijnstraat 102 DEN HAAG Tel. H. 8017

Licht, Kracht, Verwarming, Schel-
... en Telefoon-Installatiën. ...

zake loonuitkering bepaalt, en niets meer geeft onttrekt zich voor 'n deel aan z'n geldelijke verplichtingen jegens de bevolking, bedoelde de dèsa-gemeenschap, en werkt op die wijze niet mede aan haar zozeer gewenste vooruitgang.

De ervaring heeft ons, Indiesmannen, geleerd, dat de „orang ketjil", evenals kinderen, de waarde van 't geld niet kent (terwijl hij leeft in 't voor hem gevaarvolle midden van „uitgeslagen" rassen en rasgenoten, die om strijd „de spaarzaamheid betrachten".

'n Dagelijks overschot aan do eit zou hem allicht in de verleiding brengen, dwaze dingen te doen, die hem „scha doen aan lijf en ziel".....

Bij deze stand van zaken zou 't inderdaad afkeuring verdienen, z'n dagloon te hoog op te voeren; daar treedt echter te zijnen aanzien de zedelijke plicht in de plaats der geldelijke, daar treft de werkgever in de dorpsgemeenschap de tusschenschakel aan, waarover hij zich van die plicht kan kwijten, om door uitkeringen aan de dèsa-kassen in de S. centra de geleverde arbeid meer naar den eis te belonen en de Javaan langs 'n omweg verstandelijk en zedelijk vooruit te doen gaan.

Dit is in algemene bewoordingen de taak, welke de „koloniale omstandigheden" mede op de schouders der S. industrie hebben gelegd.

Is de S. zich van deze plicht bewust en verschaft ze de nodige hulp en bijstand aan de bevolking?

Er is gelegenheid, tal van feiten te verzamelen, welke 'n bevestigend antwoord op deze vragen wettigen: buiten en behalve de honderden miljoenen, waarvan boven sprake was, besteedt ze aanmerkelijke sommen aan werken van nut en weldadigheid in de S. distrikten en elders. Waar nood heerst, daar treedt ze lenigend op: 'n beroep op 't S. kapitaal is nooit vergeefs geweest.

De nog al eens gehoorde opmerking van vijandige zij, dat deze hulpvaardigheid toch ook en misschien wel voornamelijk voortspruit uit eigenbelang of vrees rieht steeds naar kwaadaardigheid en doet welbeschouwd geen afbreuk aan 't wezen der zaak.

Vooreerst is 't voor 'n „handig criticus" niet moeilijk, de smaak van alle weldaden, waar en door wie ook bedreven, met het bijtend vocht der verdachtmaking te bederven, en bovendien gaan weldadigheid en eigenbelang in deze materie zeer wel samen.

Want beide groepen, zo die van de opgezetenen der S. distrikten als die der industriëlen zijn in gelijke mate belanghebbenden bij 't S. bedrijf; voor beide is deze grootindustrie de bron van bestaan; 'n verlamming ervan zou de betrokken bevolking doen terugvallen naar lager maatschappelijk peil: 't eigenbelang der ondernemers loopt vrijwel evenwijdig met dat der bevolkingsgroep.

Laat het welbegrepen (eigen-)belang aan weerszijden daarom gerust tot het aanbrengen van verbeteringen en tot weldoen prikkelen: orang tani en riekultuur beide genieten daarvan.

Vanwaar, in weerwil van 't hier aangevoerde, die toenemende ontevredenheid onder de Inlanders in de S. centra?

De verklaring van dit verschijnsel ligt hoofdzakelijk in de verkondiging van 't „evangelie der ontevredenheid" in de fabriekskampoen, dat, getrouw aan z'n roeping, van geen vriendschappelijk overleg gediend is, doch, op hoog, Westers, voorbeeld, haat en verzet kweekt tegen 't bedrijf en geen beter middel wenst aan te bevelen, dan 't tweesnijdend zwaard van werkstakingen, sabotage, rietbranden e.t.q., ten einde „door de chaos tot het licht" te komen!

Verder is de S. de voornaamste der grote Indiese kultures en als zodanig de hoge boom, die veel wind vangt; daarenboven beleeft ze jaren van ongekende bloei, wat wel geschikt is, de afgunst op te wekken en te verergeren.

Vervolgens oefent de S. industrie haar bedrijf uit

C. P. A. NICOLAI
DUNKLERSTRAAT 33 - TELEF. H. 7057
hoek Valeriusstraat. 177
Specialiteit in Heeren-Modeartikelen
Ruime keuze. Nieuwste Modellen.

Adverteeren doet verkoopen.

Zeebaboe's en Jongens beschikbaar.

Te bevragen in „PERSINGGAHAN”
Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
v. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 248

in de dichtstbevolkte vlakten van Java en onder 'n opeengepakte menigte fabrieksvolk schuilen steeds veel slechte elementen.
En eindelijk is 't tot nog toe niet mogelijk, dat de „vrijwillige” steunarbeid der S. ondernemingen geschiedt volgens de vaste lijnen ener wettelijke regeling en in de richting van 'n oordeelkundig vastgesteld doel, deswege niet met beleid en eensgezindheid aangepakt kan worden, niet genoeg „in 't oog loopt.” Om al deze belemmerende omstandigheden is 't waarlijk niet te verwonderen, dat de beoogde resultaten dezer „steunbeweging” uitblijven en dat het in de kampong voorlopig wel zal blijven gisten.

In 't ontbreken van 'n algemene en doeltreffende leiding zien we de hoofdfactor voor 't bestaan en blijven bestaan der ontevredenheid; langs bredere weg en voor de „kleine man” meer waarneembaar moeten we komen tot de maatschappelijke ontwikkeling der bevolking en tot beter begrijpen en samenwerken. Hier geldt als richtsnoer: „Doe wel en zie om!”

't Vaststellen van 'n regeling in deze valt buiten de competentie der S. industrie, dit behoort tot de zorg en 't beleid van 't Opperbestuur. En zo komen we terug op 't advies van Prof. Kielstra, waarmee we dit art. inleidden, n.l. dat het Gouvernement besluite, 'n gedeelte der S. belastinggelden te bestemmen ten behoeve der streken van herkomst van 't produkt en daadwerkelijk optrede i. z. 't besteden daarvan tot dadelijk nut der opgezetenen, waarbij samenwerking met de betrokken fabrieksondernemingen wel niet zal mogen ontbreken.

In de huidige tijdsomstandigheden ligt de noodzakelijkheid, dat van Bestuurswege ten spoedigste de voor de hand liggende voorzieningen getroffen worden: is de Indiese Regering niet de grootste belanghebbende „bij de suiker?” En heeft de noodlijdende Indiese schatkist geen overheersend belang bij de bestendige bloei van 't S. bedrijf?

Bijaldien 't ons in 't bovenstaande gelukt mocht zijn, aannemelijk te maken, dat er voor de S. industrie werkelijk 'n zedelijke verplichting bestaat om de Inlandse bevolkinggroepen der S. centra maatschappelijk voort te helpen, desnoods met 'n zoet lijntje „mee te tronen” op de weg van vooruitgang, hoeveel te meer geldt dit dan niet ten aanzien van Bapa Goebornemen, 't vaderlijk Gouvernement?

Welnu, dat de Regering spoedig ingrijpe en de arbeid in deze richting doe aanvangen tot Nut van 't Algemeen en ten faveure van alle suikerbelangen.

Wat kan er „over 't hoofd van de d'è s a-man heen” te zijnen nutte gedaan worden?

In 't algemeen komt de zaak hierop neer: Aan 't bestaande Regeringsprogram moet met versneld tempo gewerkt en dat Program zelf naar de eisen des tijds herzien worden.

Beperken we ons tot het aanduiden van enkele hoofdpunten op de verlanglijst:

Onderwijs: d'è s a-scholen met bevoegde leerkrachten; eenvoudige landbouwonderwijs; voorlichting op hygiënies gebied; aanbrengen van nuttige kennis omtrent de rietsuikerkuiluur;.....

Verbetering der woningtoestanden: zindelijkheid, huiselijke gezelligheid, verlichting;.....

Drinkwatervoorziening; anopheles- en rattenverdelging;.....

Ziekenverpleging: Doktors Djawa; ziekenhuizen;.....

Kraamvrouwenverzorging: Inlandse vroedvrouwen;..... en wat dies meer zij.

't Terrein ter bewerking is uitgebreid genoeg, toch vragen vee fokkerij en vruchtenteelt nog onze aandacht..... Met vereende krachten en vooral met veel goede wil aan de zij van de d'è s a-man kan daar veel goeds tot stand komen.

Dat het Gouvernement deze opbouwende arbeid

N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155
Filiaal: 'S-GRAVENHAGE Noordwal 4, Tel. 2461
Filiaal: ARNHEM Eusebiusb. singel 1a, Tel. 195

stelle tegenover 't sloperswerk van enkele politieke warhoofden.

Ten slotte: Doet de S. industrie, in verband met bovenstaand werkplan, genoeg?

Och, dit woordje krijgt pas klank en betekenis, als 't einde der wereld daar is, en..... onze taak in Indië is nog in eeuwen niet afgewerkt.

S. A. BARTSTRA,
Utrecht, 6 April 1920. Gep. O.-I. Ambtenaar.

Katholieke Koloniale Staatkunde. *)

Het is een niet te loochenen feit, en hoevele malen is er in dit blad reeds niet op gewezen, dat de belangstelling van een groot gedeelte van ons volk inzake Indië, uiterst miniem was. Vooral onder de Katholieken bestond er jaren lang niet de minste belangstelling. Weinig Katholieke krachten gingen naar Indië; in tegenstelling met de geloovige Protestantanten bestond een Katholieke Indische partij totaal niet.

De laatste jaren, die ontegenzeggelijk van een groote toename der belangstelling in Indië getuige zijn, hebben ook aanschouwd een verblijvend krachtige en steeds groeiende sympathie van het Katholieke element onzer bevolking voor onze koloniën.

Toen onze voorvaderen 300 jaar geleden begonnen met de stichting van ons thans zoo uitgestrekt koloniaal rijk, was het Moederland Protestant. Juist in het begin van 1600 overheerschte het Protestantisme daar uitsluitend en dit duurde tot in de eerste helft der 19e eeuw. Gedurende al dien tijd waren zij die naar Indië togen bijna uitsluitend Protestant. In het midden van 1800 begon in Nederland de Katholieke partij op te komen en thans is zij, na zoovele jaren van strijd, uitgegroeid tot de machtigste politieke partij in den lande. Het spreekt van zelf dat, om dit te bereiken, alle krachten ingespannd moesten worden. De organisatie in Nederland vorderde alles voor zich op en ook gedurende dien tijd was de trek van Katholieken naar Indië maar zeer matig.

De andersdenkenden konden zich in die eeuwen vrij ontwikkelen. Vandaar die sterke Protestantsche kern. Zoo verklaart zich ook de alleszins gerechtvaardigde vrees van Katholieke ouders om hun kinderen naar Indië te sturen, waar die dan kwamen te staan in een omgeving die bijna geheel andersdenkend, soms zelfs vijandig gezind was. Vandaar dat men het hun afraadde: „Een overtuigd Katholiek kon er toen geen carrière maken.”

Er had dus al dien tijd in Indië geen Katholiek leven bestaan. Nu moesten er alle krachten ingespannen worden om den achterstand, ontstaan buiten onze schuld, in die 250 jaar van onderdrukking en 50 jaar van moederlandsche organisatie, ingehaald worden.

Op initiatief van den HoogEdelgestr. Heer W. H. Bogaardt, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, werd in September 1912 te Den Bosch opgericht de „Indische Missievereeniging”. Als doel drukt zij uit in hare statuten: „Het verleen van steun aan de beschaving van de inheemsche bevolking der koloniën door bekeering tot het Christendom.”

Deze vereeniging had dus uitsluitend het oog op de verwaarloozing van onzen nationalen plicht jegens de inboorlingen van Insulinde, om ze te kerstenen, om aan eigen onderdanen de voorkeur te geven boven ons totaal vreemde ongelooventen.

Als voorzitter werd de heer Bogaardt gekozen, terwijl Mgr. M. J. D. Claessens, oud-pastoor van Buitenzorg, als secretaris optrad.

Behalve Koninklijke goedkeuring, werd de Kerkelijke in een vleiend schrijven verleend, terwijl

*) Zie: „Maasbode” van 16 Januari-31 Januari en 14 Februari 1920, Avondblad, 1e Blad en „Java-Post” van 2 en 9 Januari 1920.

COMPLETE MEUBILEERING BEHANGERIJ
Centraal Meubelmagazijn
= „DUINOORD” =
Reinkenstraat 25 DEN HAAG Tel. H. 2624
STOFFEERDERIJ MEUBELMAKERIJ

KEPPEL-HESELINK & Co.
WIJNHANDELAREN
Kantoor: Den Haag, Corn. Speelmanstr. 32. Tel. H. 4778
Tijdelijk aanbod:
ST. ESTÈPHE per flesch . . . f1.25
„ 50 flesschen f1.20
geurige belegen Tafelwijn FRANCO.
Vraagt Proefflesschen.

Ik zing de lof
der
Monarch
Schrijfmachine
HOOFDAGENTEN
HEYENBROCK HASELAGER & Co.
AMSTERDAM-ROTTERDAM
DEN HAAG.

CHIRURGISCHE INSTRUMENTENFABRIEK
MARTIN LOTH
Westerstraat 14 UTRECHT (Holland)
SPECIALITEIT Complete Installatie van Operatie-, Sterilisatie- en Verbandkamers, Instrumentenkisten voor schepen, Plantages en Mijnen
Export O. en W. Indië, Z.-Afrika - Catalog. op aanvraag

Firma H. RAHR, Utrecht
ACHTER ST. PIETER 4 TELEFOON 443
OPGERICHT 1835.

Piano- en Muziekhandel.

..... Melkinrichting .....
Den Haag, Lange Beestenmarkt 9 - Tel. Haag 3683
„PASTEUR”
Scheveningen, Neptunusstraat 66a - Tel. Schev. 1853
Stoom-Zuivelfabriek

Adverteeren doet verkoopen.

Academie des Danses
GERARD J. v. D. MARK
Gediplomeerd Leeraar
BEESTENMARKT 102 TELEF. H. 4871
DENHAAG
Grootste Modernste eerste klas Inrichting in Nederland

Een keurig,
zeer gewild,
tevens praktisch

CADEAU VOOR DAMES

IS

François Blom's Moderne Kookkunst

VERZAMELING

VAN

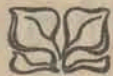
uitgezochte en beproefde Recepten, Opmerkingen over het toedienen der spijzen en wijnen, over het samenstellen van Menu's, opmerkingen over gereedschap, voorraad, enz.

BENEVENS RUIM

100 Afbeeldingen
van Opgemaakte Schotels

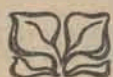
EN EEN

ALPHABETISCH REGISTER

BEKROOND MET DE GOUDEN MEDAILLE

op de Voedings-Tentoonstelling te Parijs 1889 en de Kookkunst-Tentoonstellingen te Antwerpen 1889 en 's-Gravenhage 1892 en met het Eere-Diploma op de Tentoonstelling te 's-Gravenhage 1905.

Ingenaaid f 4.- In linnen stempelband f 5.-

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij de Uitgeefster de N.V. TEN HAGEN, Den Haag.

WEIJNE & STERNFELD
DANS-INSTITUUT.
Koningin Emmakade 133, Telefoon 3348
'S-GRAVENHAGE. 58
Prospectus op aanvraag gratis verkrijgbaar.

Zijne Eminentie Kardinaal van Rossum, het Beschermherschapp aanvaardde.

In Juli 1917 verscheen de eerste aflevering van haar tijdschrift: „Onze Missies in Oost- en West-Indië.”

21 Augustus 1917 wendden de heeren O. L. Helfrich (thans Gouverneur van Curaçao) en mr. W. J. Brantjes van Rijn zich tot de Oost- en West-Indische Katholieken in Nederland, om tot de oprichting te komen van een vereeniging, welke zich ten doel zou stellen, in overeenstemming met de Katholieke beginselen, mede te werken aan de ontwikkeling en bloei onzer koloniën en den band tusschen deze en het Moederland hechter aan te halen. Dit geschiedde.

Ter bereiking van dit doel:

1°. Neemt de vereeniging in studie en adviseert in sociale, economische en politieke koloniale aangelegenheden;

2°. wekt zij door woord en geschrift belangstelling op;

3°. staat zij desgewenscht met raad en daad bij hen, die uit de koloniën in Nederland komen of derwaarts gaan.

Zoo werkt de „Vereeniging van Oost en West-Indische Katholieken in Nederland”. Mr. Pleyte, destijds Minister van Koloniën, zeide haar aanstonds medewerking en steun toe. Na Kerkelijke en Koninklijke goedkeuring werd de oud-missionaris Pater Jos. Frecken S. J. als adviseur toegevoegd.

Iets, waarmede deze vereeniging vooral succes heeft is, dat zij niet alleen den naar de koloniën vertrekende de verlangde gegevens geeft, maar ook zoo noodig verontruste familieleden gerust stelt, terwijl gezorgd wordt voor een behoorlijke introductie in Indië bij Katholieke families aldaar.

Vele ouders die, uit vaak ongemotiveerden angst, hun kinderen van onze koloniën, en daardoor veelal van een goede toekomst, verwijderd houden, werden aldus gerustgesteld en voorgelicht.

De vereeniging zal er naar streven, dat de Katholieke gemeenschap in onze koloniën zoo uitgebreid en krachtig mogelijk zij. Men zal dus eenerzijds den lust om naar onze koloniën te gaan aanwakkeren bij daartoe lichamelijk en geestelijk geschikte Katholieke jongens en meisjes, anderzijds zal men alles bevorderen wat de Katholiciteit in de koloniën ten goede kan komen. Men zal studiebeurzen voor Katholieke jongelui beschikbaar stellen, Indische leer- gangen houden en a.s. koloniale ambtenaren in staat stellen hun theoretische kennis aan de praktijk van oud-Indisch-gasten en verlofgangers te toetsen, hun leeren, welke taak hun als Katholiek in 't bijzonder wacht in de koloniën.

Te Batavia werd, eenige jaren terug, opgericht de „Katholieke partij voor politieke actie”. Als eenige politieke organisatie der Katholieken in onze Oost, nam die vereeniging het initiatief tot de noodzakelijke verkiezingsactie, strekkende om een Katholiek in den Volksraad te brengen.

Deze verkiezingsactie stelde de noodzakelijkheid van een algemeene organisatie der Katholieken in Indië voor goed aan de orde. De bodem was dus bewerkt en vruchtbaar; de wacht was alleen nog op het initiatief. Een propagandareis vanuit Batavia had de stichting van plaatselijke vereenigingen te Semarang en Soerabaja tot resultaat. Deze drie organiseerden nu de partij (Nov. 1918). In den loop van 1919 kwamen tot stand plaatselijke vereenigingen te Djokjarta en Magelang, terwijl in voorbereiding waren vereenigingen te Buitenzorg, Malang en Medan.

Men was er zich van bewust dat slechts dan hun denkbeelden kans op verwezenlijking hadden, wanneer deze werden overgenomen door de politiek thans zoo machtige partijgenooten in het Moederland bij de koloniale wetgeving.

Maar slechts dan kon van samenwerking sprake zijn, wanneer de partij zich had uitgesproken in een behoorlijk omlind en wel gemotiveerd program. Dit

AUG. SAVELKOUL - AMSTERDAM
SINGEL, HOEK HEILIGENWEG 20
Batavia - Semarang - Soerabaya - Bandoeng
HEERENKLEEDING NAAR MAAT
Indische Uitrustingen
Vraagt geillustreerden Catalogus.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZON
GROENMARKT 27
TELEPHOON No. 2512
Holleveranciers.
DROGERIEN :: CHEMICALIËN
DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN.
EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS

was ook noodzakelijk met het oog op de politieke bewustmaking der Katholieken in Indië. Dus allereerst een program van koloniale Staatskunde. Het partijbestuur begreep het geheele gebied van politieke en sociale problemen niet te beheerschen. Om dus geen dilettantenwerk te verrichten, moest voor dezen arbeid het Roomsche Intellekt van geheel Indië mobiel gemaakt worden. Die mobilisatie is zeer naar wensch verlopen. Een vragenlijst ging in zee aan het adres van talrijke vooraanstaande Katholieken in Indië, met het verzoek van hun gevoelen te laten blijken aangaande die vraagstukken, ten aanzien waarvan zij, uithoofde van ambt, vak of beroep, tot oordeelen bevoegd zijn te achten. Zoo werden alle specialiteiten, waarover de Roomsche Indische gemeenschap beschikte, aan 't werk gezet. Naar hun antwoorden nu werd het program, volgens de beginselen der Katholieke Staats-, maatschappij- en moraalreer, opgebouwd. Zoo werd begin Januari 1920 het ontwerp, dat als grondslag moet dienen voor overleg met de Katholieke organisaties in 't Moederland, in de Javapost gepubliceerd.

Dit ontwerp-program is verdeeld in de navolgende 16 paragrafen:

Staatsinrichting, Volksgezondheid en Volkshuisvesting, Volkskracht en Volksmoraliteit, Onderwijs, Godsdienst, Burgerlijke Stand, Bewegingsvrijheid, Algemeene Sociale Wetgeving, Arbeidswetgeving, Landbouw, Veeteelt en Visscherij, Industrie, Verkeerswezen, Credietwezen, Rechts- en Gevangeniswezen, Politie en Veiligheid, Defensie.

Hieruit zij opgemerkt, dat de partij o.m. verlangt: krachtige doorvoering der bestuursdecentralisatie (§ 1a) en opheffing van art. 123 R.R. (§ 5a).

Binnenkort zal worden aangeboden aan de organisaties in het Moederland, in het bijzonder aan de Katholieke Kamerclub, een gedrukte nota, bevattende:

a. Een overzicht van het historisch ontstaan der politieke en sociale situatie in Indië;

b. geschiedenis der Indische organisatie tot en met de oprichting en ontwikkeling der Indische Katholieke partij;

c. een uitgewerkt concept- koloniaal program met uitvoerige toelichting;

d. een gedetailleerd plan van samenwerking met de organisatie van het Moederland.

De voorzitter der Indische Katholieke Partij, de heer L. J. M. Feber, zal dit voorjaar naar Holland overkomen met volledige volmacht en onverwijld beginnen met de organisatie.

„Deze organisatie wordt in Indië zeer noodzakelijk en wenschelijk geacht en door de extremisten buitengewoon gevreesd.” (Msb. 9 Januari 1920).

Moge deze actie dan vruchtbaar zijn!

En dat zal het zeker zijn, tot richtsnoer nemend het dilemma door den Indischen Redakteur van de Maasbode zoo scherp gesteld:

„Het begin van onze politieke kracht is gelegen in de beginselen — zeer zeker; maar voor de doorwerking dier beginselen in deze maatschappij is nog wat anders noodig dan de gezondheid, de schoonheid, de waarheidsliefde dier principen; daarvoor hebben wij noodig dragers van-, krachtdadige woordvoerders voor die beginselen, die wij kennen als superieure en uitkomst biedend in de verwarring van vandaag. Aan zulke dragers en wakkere werkers hebben wij gebrek.....

Rotterdam, 3 April 1920.

KEES VAN HOEK.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Professor Knappert over Indië.

De bekende Leidsche hoogleraar in de Theologie, aldus de „Java Bode”, heeft in het kerkelijke Tijdschrift „Teekenen des tijds” de vraag beantwoord:

TUINARCHITECTUUR
N.V. Clingendaalsche Kweekerij 140
CLINGENDAAL Eigen Kweekerij Den Haag

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. Krul
 Salon de Rafrâchissements 185
NOORDEINDE 44 DEN HAAG

Restaurant KOLLÖFFEL
 HEERENGRACHT 241 tusschen Gasthuismolensteeg
 en Raadhuisstraat.
AMSTERDAM - TELEF. N. 4390.
 PLATS DU JOUR VAN 12-1.30 UUR. 216
 Diners van 4-8 uur à f 1.40 (omvattende Soep of voorge-
 recht, Vleesch of Visch, Groenten, Aardappelen en Dessert).
 ABONNEMENTSBOEKJES van 10 coupons f 13.—
Zondags geopend van 4.30 tot 7.15 uur.

Hotel-Café-Restaurant „SUISSE“
Amsterdam 142
 72 Kamers. Badkamer op iedere Etage.
 Centrum der stad. Dir. H. P. ALBERTS.

Mag men theologische studenten aanraden later Indisch predikant te worden?

Overweegt zelve! zegt hij. Geen hoezeegeroep heb ik voor U aangeheven. Het gaat om het verlaten van eigen land, van maag en vriend en om het leven in eene aangrijpende schoone, maar ons wel vreemde wereld, waarvan de grootschheid, de ontzaglijkheid, de geheimzinnigheid bewondering wekken, maar ook vreezen, ook treurigheid. Het gaat om ingespannen arbeid in eene omgeving, wier vertrouwen vaak nog moet gewonnen worden, voor eene bezoldiging, hooger wel dan in het vaderland, maar in dezen tijd althans nauwelijks voldoende. Het gaat om veel geduld en blijmoedigheid, om echte, ruime menscheijkheid, om ootmoed, om de noodzakelijkheid zichzelven op hoog geestelijk peil te houden. Doch hem, die dit alles betalen wil en God voor schoone gaven danken, hem wacht een rijk leven van beteekenis en invloed. Hij zal geen wonderen doen, zoomin als ook de voortreffelijksten zijner voorgangers, op wie de Indische kerk roem draagt, dat in hun tijd deden.

Maar als ik, na helaas al te kort verbleef, denk aan dat wondere land, waar het goede en het booze, het schoone en leelijke, het verheffende en het neerdrukkende beurtelings u ontroeren of verschrikken; als ik denk aan zoovelen, daar ontmoet; met hun warme hartelijkheid, hunne onbegrensde gastvrijheid, hun kranig, onverdroten arbeiden, in een land dat zij liefhebben, maar waar toch, in de korte poeze b.v. van dalenden avond, het heimwee hen zoo smartelijk bekruipen kan; als ik denk aan de taak die wij daar hebben, door de historie ons opgelegd, tegenover de volken, die ons bestuur niet ontberen kunnen, en tot het volbrengen waarvan alle Nederlanders daar geroepen worden — als al deze gedachten en herinneringen mij vervullen, dat er de hartezuur van trilt — dan hoop ik zoo vurig, dat althans sommigen van de allerbesten onder u met hun gaven daar zullen gaan woekeren, opdat zij, gevende en ontvangende, steunend en gesteund wordend, de schoonheid der onzienlijke dingen zullen prediken in woord en daad, tot eigen en anderer zegen.

Prof. Knappert eindigt zijn waardeerend artikel met de volgende verstandige waarschuwing: Hij echter, die na enkele jaren dienst in het vaderland, door geldzorgen radeloos geworden, het besluit neemt om het in 's hemelsnaam maar eens in de Oost te gaan probeeren, al heeft hij niet wat hem daarvoor geschikt maakt, vergrijpt zich aan de Indische Maatschappij.

De volgorde.

Wij lezen in de „Sum. Post“: De neiging van velen om de aanslagen en misdragingen in de cultures altijd maar weer te schuiven op den breedten rug van de Inlandsche beweging en meer in 't bijzonder op dien van de volksleiders, begint ook in uiterst-rechtsche kringen weerzin te wekken. Begrepen wordt — eindelijk! — dat, waar twee kijven, beiden schuld hebben, en dat wie een meer normale verhouding wil doen ontstaan, zich met zijn verwijt niet enkel naar één zijde mag richten.

Zoo lezen wij nu in het „Soer. Hbld.“ een merkwaardig artikel: „De waarheid“. Het is 'n klaar en eerlijk betoog culmineerend in dezen volzin: Het moet maar eens duidelijk worden gezegd: er zijn Europeanen, die per kara's door hun eigen schuld ontstaan, trachten te schuiven op de huidige verandering in de houding van den inlander.

Gewezen wordt dan op enkele aanvallen die aanvankelijk op rekening van de Inlandsche „verwording“ werden gesteld doch die later of gefingeerd, of het gevolg van de wantoestanden bleken te zijn. Terecht waarschuwt het Soerabajasche orgaan tegen een dergelijke misleiding, welke de actie van de planters ter verkrijging van meer veiligheid in discredit brengt.

Het „Soer. Hbld.“ verdient dank voor dit eerlijk protest, dat, wel van die zijde gekomen, een onverdacht karakter draagt. Niet genoeg kan er op gewe-

zen worden, dat, waar de Inlandsche bevolking van een zijde voortdurend op haar rechten of vermeende rechten gewezen wordt, de plichten, die de „andere“ zijde te haren opzichte heeft er des te zwaarder door worden. Met 't vroegere systeem van Ma ul h a l t e n komt men er in Indië niet meer. De inlander w e n s c h t niet langer als slaaf behandeld te worden. Hij begint zich zijn positie van denkend wezen bewust te worden. En wie er, desondanks, niets anders dan ruwheid en onverstand en meedogenloosheid tegenover weet te plaatsen — en vele, nog veel te vele Europeanen leven dagelijks in die sfeer van jaren her, — heeft de gevolgen te onder- vinden, het risico te dragen.

De noodzakelijkheid om vooral in de cultures — waar veelal één Europeaan tegenover honderd inlanders geplaatst staat — alles te doen om den socialen vrede te bestendigen dan wel te verkrijgen, en dus ook om het peil der leidende personen zoo hoog mogelijk op te voeren, begint dan ook meer en meer te worden gevoeld. Eenerzijds wordt bijna dagelijks vernomen van plantersvergaderingen, bijeengeroepen ter bespreking van de rechtspositie en het economisch lot van de Inlandsche werknemers, anderzijds zien wij, hoe vooral op Java de Europeesche werknemers vereenigingen voortdurend aandringen op een conscientieuze schifting onder 't aan te stellen personeel, opdat dit voor zijn moeilijke taak ten volle berekend zal zijn. Een poging in die richting is reeds de aanstelling van employé's, die aan een der landbouwscholen hun opleiding hebben ontvangen.

Begrepen wordt — de waarschuwing van het „Soer. Hbld.“ wijst er weer op, — dat wie plichten verlangt, moet b e g i n n e n met rechten te geven. En dat men met het gefrasee over de Inlandsche beweging — dien breedten rug — en de daaruit voortgevloede algemeene „verwording“ geen stap verder komt. De grootste rechtvaardigheid betracht, de hoogste humaniteit toegepast, en dan 'tgeen er van de „verwording“ nog overblijft, met kracht en overtuiging bestreden! Zóó is de volgorde!

Uif het Garoet-drama.

Uit een hoofdartikel van K. W. in het „N. v. d. D.“: „Biddende Menschen en Statuten“ nemen wij o.m. over:

Wat heeft men niet geweeklaagd over het koel en forschen den kop indrukken van de Garoetsche oproerbeweging! Dat wat blijkt nu? Volgens het zeer uitvoerige en zorgvuldige verslag der terechtzitting, voorkomende in het „Bat. Nwsbl.“, verklaarde de getuige Hadji Padri het volgende omtrent doel en wezen van den S. I.:

„Hij zelf is lid der afd. B., heeft ook last gekregen, met wit goed en gewapend naar Tjimaremè te gaan, om ingevolge zijn eed, mee te strijden tegen de kafirs tot omverwerping van het gezag, door den prang sabil (heiligen oorlog).

Hij heeft de zegening der wapens, enz. te Tjimaremè in de mesdjid bijgewoond, heeft gezien, hoe H. H. de plaats van den imam op den preekstoel innam, en de lieden aanspoorde tot den heiligen oorlog; daarnaast werden de gewone reinigingen en geboden verricht, er waren toen duizenden mensen voor hetzelfde doel aanwezig. Get. is, nadat hij den eersten dag, dat het bestuur kwam, telaar gekomen en heengegaan, omdat het geen godsdienstkwestie bleek te zijn, waarom het ging.

Uitvoerig vertelt hij de ceremonie in de mesjid, hoe tot slot H. H. de geloofsbelijdenis voorlas, die nagedreund werd door 76 uitverkorenen. Zeer openhartig vertelt hij alle geheimen der afd. B.:

Op den dag, dat de adviseurs der S. I. op een paard zouden rondrijden:

Ad. 1 zouden alle S.I. leden, afd. B. zich moeten klaar houden voor den prang sabil en de S. I. leden afd. A. opdragen voor hun gezinnen en goederen zorg te dragen. Zij zelf zouden geruimen tijd afwezig zijn, mochten niet zeggen waarheen.

Ad. 2 zou ieder lid der afd. B. zich dan een horloge moeten aanschaffen, om steeds precies den tijd

HOTEL-PENSION PHILADELPHIA
 LEIDSCH KADE 94, tegenover het Leidsche Boschje.
AMSTERDAM - TEL. Z. 3275.
 Zeer aanbevelenswaardig voor Indische Families.
 DAGELIJKS RIJSTAFEL.
 INDISCH EN EUROPEESCH RESTAURANT. 61
 KAMERS MET EN ZONDER BADKAMER.
Lift. Centr. Verwarming

Parkhotel
 van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes. 170
EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
 Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden,
 Rustige ligging.
 Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Hotel VAN DEN ABEELEN
SCHEVENINGEN
 Het geheele jaar geopend.
 Centrale Verwarming - Lift en Baden - Matige prijzen
 175 **Aanbevelend, P. ENGELS.**

„DE BIJENKORF“
 :: Lunch- en Tearoom ::
Koude- en Warme Schotels 153
WAGENSTRAAT 45 DEN HAAG

Het meest aan te bevelen
INDISCH RESTAURANT
 LAAN VAN MEERDERVOORT 68, DEN HAAG
Dagelijks geopend van 12 tot 9 uur.
Uitsluitend Indische Tafel.
 163 **Directeur: J. VAN GEEMERT.**

Maison van Wijk
 Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665
 UITZENDING VAN DINERS vanaf f 0.90
 Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van
 Dejeuners, Diners en Soupers.
 126 **KOUDE EN WARMESCHOTELS. J. H. M. KOETS**

Het sedert 1911 gevestigde
Indisch Restaurant „Waroeng Djawa“
Kortenaerkade 10, Den Haag, Tel. 4882
heeft geen filialen.
 TEVENS UITZENDING VAN DINERS. 23

Hotel Café-Restaurant
HET ROOMHUIS „BOSCHHEK“
Haagsche Bosch Den Haag
 Eigenaar-Exploitant: H. L. P. ALSEM.
Uitstekende Keuken
 Gelegenheid tot het geven van Diners
 en Partijen
 Oprijlaan met Garage. Kegelbanen in aanbouw.
 Tennisbanen. 9

HOLLAND HOTEL
 tegenover de Wagenbrug
Restaurant à la carte en pension
DEN HAAG 148

Tel. 4060 - Haag - **MAISON VAN RIJN** Meermalen BEKROOND
 CUISINIERS
 Prins Hendrikstr. 28 - DEN HAAG - v. Galenstraat 43
 Dejeuners, Dinners, Soupers, etc. Hors d'Oeuvres
 Varié, Mayonaises, Salades, Koude en
 Warme Schotels, enz. enz.
 Meest Gerenommeerde Inrichting hier ter Stede.

Tarief Dinners Hoogst zindelijk bereid, van de beste ingrediënten, aan huis bezorgd -

Dinners à f 0.90 Vleesch Groenten Aardappelen	Dinners à f 1.- Vleesch Groenten Aardappelen Toespijs	Dinners à f 1.60 Vleesch Groenten Aardappelen 2de Vleesch, Visch of gevogelte Compôte Toespijs
---	--	--

Met bijlevering van SOEP worden de prijzen met f 0.25 verhoogd.

COUPONBOEKJES
 verkrijgbaar voor 24 Dinners tegen Gereduceerde Prijzen.
 24 diners à f 0.90 f 20.50, 24 diners à f 1.- f 23.-
 24 diners à f 1.60 f 37.50, 24 porties soep . . f 5.-
 Speciaal Gesoigneerde DINERS met uitgebreid MENU
 f 2.50 p. couvert.
 Menu op aanvraag verkrijgbaar.
 Verzoeken bussen te weigeren met verbroken controle-sluiting.

Restaurant VAN DER PIJL
 PLAATS 18 :: LA HAYE
MAISON DE PREMIER ORDRE
 Livraison en ville et en province

Grand Hotel Restaurant
„Central”
 In alle Kamers warm en koud water
 De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOTEL PAULEZ
 geeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme
Afternoon-Tea-Concerten
 door het ensemble
WILLY HONSBEEK & Co

Restaurant SAUR, den Haag
 Lange Houtstraat, hoek Voorhout.
 Dejeuners, Dinners, Soupers
 Specialiteit voor Visch en Zeeuwsche Oesters

HOTEL „LA RÉSERVE”
 Louise de Colignystraat 10
 (Bezuidenhout kwartier) 's-GRAVENHAGE
 Hotel 1e klasse, moderne Kamers. Familie-Hotel met voor langer verblijf speciale conditiën. Rustig gelegen bij het Juliana v. Stolbergplein. Eindhalle lijn 4 van stations H. S. en S. S.
 Kamers kunnen dagelijks gereserveerd worden. Logies met uitstekend ontbijt vanaf f 4.-

American Hotel - Amsterdam
 Hotel en Café-Restaurant le Rang.
 Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
 Electriche Verlichting - Centrale Verwarming
 Electriche Personenlift
 Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen
 A. W. VOLMER, Directeur.
 Tel. Interc. 4737. Code 5th Edition A. B. C.

C. HOYNG
 SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
 AMSTERDAM - UTRECHT
Kristal - Porselein
 VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ., uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland” te Gouda.
 MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.
 Garantie voor gave overkomst.

te weten, waarop hij zou moeten handelen (op last).
 Ad. 3. Ieder, die aangewezen werd, om ergens bij Europeanen, Chinezen of anti-S. I.-ers in dienst te treden, bij Inl. gouv.-ambtenaren en Europ. idem, die last ontvingen om in dienst te gaan bij telefoon of telegraaf, bij spoorwegen als wisselwachters, bij de artillerie voor de kanonnen, ja, waar ook, zou dat niet mogen weigeren; zij waren aangewezen, om bedoelde personen op een nader te bepalen tijdstip te vermoorden, dan wel de wissels der spoorwegen te vernielen, de kanonnen te vernagelen, de telefoon- en telegraaflijnen door te snijden, de toestellen te vernielen, etc., etc.
 Ad. 4. Als de adviseurs zouden rondrijden, het paard met een wit cijfer op zwart papier voor de borst, zou dat beteekenen den last, om dien nacht op het uur, door dat cijfer aangegeven, de personen, bij wie ze in dienst waren, allen tegelijk te vermoorden; dit zou overal op Java op hetzelfde oogenblik gebeuren. Alles was geregeld.
 Ad. 5. Was het cijfer zwart op wit, dan wilde dat zeggen, dat de moord overdag op dat uur moest plaats hebben.
 Get. had uit tal van gesprekken op zijn vele reizen (hij is karbouwenhandelaar) gemerkt, dat het stelsel en de plannen overal waren voorbereid, o.m. in Bandoeng, Tjiamis, Tasikmelaja, Tjiawi en waar ook. De organisatoren waren, volgens get., volgens sommigen Hadji Bakri en Hadji Ismail; volgens anderen was het Tjokroaminoto.
 Get. deelt ook nog mede, dat er feitelijk maar één eed is voor den S. I., die van afd. B.; die van afd. A. is bekend gemaakt met de statuten, welke zeer onschuldig zijn. De adviseur van den S. I. te Tjipare had get. verteld, dat die statuten, vermeldende als doel opheffing der bevolking, maar poera-poera waren, de sluier om de ware motieven te bedekken; anders had men nooit rechtspersoonlijkheid verkregen.
 „Ik geloof niet, zegt de corr., dat er tijdens de zitting zulk een belangrijke verklaring is afgelegd; deze getuige was in het voorloopig onderzoek niet gehoord. Men kan nu eens nagaan, waaraan de Eur. bevolking op Java had blootgestaan, indien de resident der Preanger en zijn ambtenaren niet zoo flink waren opgetreden. Luidt in deze verklaring niet de doodsklok van den S. I., althans voor haar officieel bestaan?”
Examens Middelbaar Onderwijs.
 Reeds eenigen tijd geleden is door de Indische regering het plan overwogen, om in Indië de mogelijkheid te scheppen tot het opleiden voor en het afnemen van examens M.O. In de eerste plaats werd gedacht aan de wiskunde-akte K I en aan de A-akten voor de moderne talen. Overleg werd reeds gevoerd met de Hollandsche regering omtrent de uitvoering van het denkbeeld. In den loop van dit jaar zal het waarschijnlijk mogelijk blijken reeds tot gedeeltelijke verwezenlijking van het plan over te gaan. Door de opening van de Technische Hoogeschool te Bandoeng n.l. zal kunnen worden beschikt over ervaren leerkrachten voor de wiskundige vakken. Naar wij vernemen ligt het in de bedoeling van het Departement van Onderwijs om in verband daarmee aldaar een cursus te openen voor de akte K I en wellicht ook voor de akte K 5. (Loc.)
Het quarantaine-station te Sabang.
 Het „Nwsbl. van Atjeh” schrijft over deze kwestie o.m. het volgende: „Sabang behoort, ten aanzien van de te nemen quarantaine-maatregelen, tot de havens der 1e klasse, en moet derhalve in het bezit zijn van een quarantaine-station met de noodige middelen ter ontsmetting en verdelging van ratten, vlooiën, vliegen, muskieten en ander ongedierte. Waar Sabang als het ware een verzamelplaats van alle uit het Westen (Djeddah, Voor-Indië) komende schepen vormt, men het gevoegelijk „de poort tot Indië” kan noemen, daar is onnoodig om nader aan te toonen, dat het quarantaine-station aldaar behoort te voldoen aan de hoogst te stellen eischen, ten einde afdoende paal en perk te stellen aan de invasie van epidemieën, welke maar al te veel slachtoffers zouden eischen in dit zoo schraal van geneeskundige hulp voorziene land. Tot nu toe behelpt men zich met een gebrekkig ingericht tijdelijk quarantaine-station op het eiland Roebiah, want nog altijd is men het er niet over eens, waar de permanente inrichting, welke een capaciteit voor 2000 personen moet hebben, moet worden gebouwd. Naast dit eiland heeft men ook de streep aan de Noordkust der in het Zuiden gelegen Balohanbaai op het oog.
 In beginsel is, dunkt ons, een niet te groot eiland de aangewezen plaats voor een quarantaine-station, niet alleen, omdat het een betere afzondering waarborgt, dan een omheind of ommuurd station op den vasten wal, doch ook omdat zoo'n eiland meer afdoende muskieten- en rattenvrij is te maken.”
 „De inrichting aan de Balohanbaai zal, om een goed isolement te waarborgen, omringd moeten zijn door een hoogen, diep in den grond gebouwd muur. Groote moeilijkheden zal het beveiligen van de inrichting tegen muskieten, vliegen, ratten, enz. met zich brengen, gezien het groote moeras en de uitgestrekte bosschen en kampongs in den omtrek.
 Het eiland Roebiah lijkt ons als quarantaine-station dus het meest geschikt en wij hopen dat de Regeering eindelijk eens den knoop doorhakt en met den bouw van het station laat beginnen. Sabang moet zijn tot nog toe gebrekkige quarantaine-inrichting blijft een groot gevaar opleveren voor Indië.
 Waar deze kwestie het wel en wee van miljoenen betreft, daar hebben we vermeend, ze onder de publieke aandacht te moeten brengen.”

UIT DE INDISCHE PERS.
De Europeesche en Inlandsche Bestuursambtenaar in Ned.-Indië.
 I.
 Hetgeen de Regent van Djapara in de zitting van den Volksraad met betrekking tot de bestaande verhouding tusschen deze twee categorieën van landsdienaren in Ned.-Indië heeft gezegd, heeft in het corps van het Binnenlandsch Bestuur op Java nog al deining teweeg gebracht, terwijl het den kleineren Javaanschen ambtenaar heeft ontstemd.
 In elk geval is dientengevolge de lust voor den Javanen om bij het Bestuur in dienst te treden er niet op verhoogd.
 De Regent wees onder meer al dadelijk op het strenge optreden van den Europeeschen ambtenaar tegenover den Inlandschen pryaji, eene houding, die door de bestaande instructies niet werd voorgeschreven en die geleidelijk door het Europeesch element in het leven was geroepen met het doel om de massa van het volk te bereiken.
 In het geheele optreden trad de wil op den voorgrond te toonen, dat de Inlandsche pryajis geen volkshoofden waren doch landsdienaren, die de bevelen van de meerderen hadden op te volgen.
 Het gevoelen der volkshoofden werd in ambtszaken nooit gevraagd en als een enkele maal een Inlandsch hoofd den moed had om bezwaren in te brengen tegen het in toepassing brengen van een gedachten maatregel, dan was het antwoord van den Europeeschen ambtenaar daarop gewoonlijk:
 Alles goed en wel, doch ik draag ten slotte de verantwoordelijkheid van den maatregel.
 De bedoeling van den Regent was niet om te beweren dat de bestuursbevelen niet goed waren, doch wel om aan te toonen dat de wijze van uitvoering niet deugde, aangezien het verantwoordelijkheidsgevoel van de Regenten en hoofden daalde en een deel hunner het 't gemakkelijkst vond om tegenover het Europeesch Bestuur maar steeds „ja en amen” te spelen.
 Met de lagere ambtenaren was dit nog veel meer het geval.
 Wanneer de Regenten of andere hoogere Inlandsche ambtenaren bij de uitvoering van zekere bestuursbevelen koppig waren en op die wijze hunne ontstemming wilden uiten, dan kwamen de gevolgen van zulk een houding hierop neer, dat de reputatie van het Inlandsch Bestuur werd geschaad.
 Doch voor de jongeren, op wier handelingen zoo vele oogen gevestigd zijn, is het aannemen van zulk

Inrichting voor Complete Meubilerij
N.V. „L. P. SMULDERS' MEUBELFABRIEK”
 Tolbrugstraat 11 - BREDA - Tel. Interc. 235.
Behangerij, Stoffeerderij
 ..... Matrassen .....

LENSVELT NICOLA
 Den Haag Holland
 Beschuit en Roggebrood
 voor export.

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandoeng, Cheribon, Hongkong, Indramajoe, Kobe, Makassar, Medan, Menado, Pekalongan, Probolinggo, Semarang, Shanghai, Singapore, Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.

Kapitaal f 45.000.000.- Reserven f 30.000.000.-

DE NEDERLANDSCHE SPAARKAS

AMSTERDAM, Rokin 95.

Bijkant.: BANDOENG en 's-GRAVENHAGE.

Kapitaalvorming in 12 jaren door 100 stortingingen gedurende 10 jaren.

VRAAGT GRATIS BROCHURE.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

„De Amerikanen in China”. De belangstelling, welke, de Amerikaansche Senaat ten opzichte van China in den laatsten tijd heeft betoond, gold wel in de eerste plaats het gewijzigde voorstel met betrekking tot het territoriaal gedeelte van Shantung, zooals dat in het vredescontract van Versailles was geformuleerd.

Zooals bekend, was het de bedoeling van het voorstel, om de door Duitschland verkregen rechten op het Shantunggebied over te dragen op China, waartoe het vroeger had behoord en niet op Japan, zooals in het vredescontract was bepaald.

Dat de Amerikaansche Senaat daarbij niet de bedoeling had China niet over te leveren aan Japan en het Chineesche Rijk intact te laten, was even duidelijk voor den ingewijde als dat deze begreep, dat de belangstelling der Amerikanen voor de Chineesche zaken één der hoofdfactoren is van de Amerikaansche politiek aan de overzijde van den Stillen Oceaan.

Dit wordt gemakkelijker begrepen, wanneer men slechts de kaart van Noord-Amerika raadpleegt en daarbij weet dat dit land, ook tengevolge van den grooten oorlog, het met de economische ontwikkeling van het gebied tusschen Canada en Mexico en de kust van den Stillen Oceaan, zoo volhandig heeft gekregen, dat 't wel naar andere streken moet omzien.

Het gevolg daarvan is geweest de bezetting van verschillende eilanden als vaste punten, ten behoeve van de oprichting van kolen- en telegraafstations en van alles wat met de steeds uitbreidende Amerikaansche scheepvaart in verband staat.

Als voorbeeld kan o.a. daarvoor dienen de tusschen de jaren 1880 en 1900 bezette eilanden in de Zuidzee, die voor eene kolonisering minder geschikt bleken en de in het jaar 1898 op de Spanjaarden veroverde Filippijnen.

Waren de Amerikanen er dus in de laatste jaren op uit om hun gezag uit te breiden en de eerste viool te spelen in het gebied van den Stillen Oceaan, zij hebben daarbij Japan als concurrent op hun weg gevonden en dat was dan ook de reden, dat in het jaar 1905 de toenmalige president van de Vereenigde Staten van Amerika, Roosevelt, zich als scheidsrechter opwierp in het conflict tusschen Rusland en Japan. Hij vreesde n.l., dat, ingeval van succes aan Japansche zijde, dit Rijk te machtig zou worden, eene vrees die na den Europeeschen oorlog zeker niet minder door de Amerikanen wordt gevoeld.

Economisch gaat Japan steeds vooruit en tal van zaken worden er op modernen voet uitstekend geregeld.

Wat Japan echter mist om zich verder op uitgebreide schaal te ontwikkelen zijn de gewichtige grondstoffen, steenkolen van superieure kwaliteit en ijzer, welke materialen juist in het uitgestrekte gebied van China veelvuldig voorkomen en dientengevolge in de jaren 1870, 1880 en 1890 de belangstelling hadden van Japan.

De Japansche politiek werd toenmaals beheerscht door de Gele Zee-politiek, een streven dat, zooals men weet, met succes is bekroond en door Amerika begripelikerwijze met leede oogen wordt aangezien. Amerika kan als groote zeemogendheid zich onmogelijk meer tevreden stellen met de in den Groeten Stillen Oceaan aanwezige steenkolenstations, doch moet ook invloed uitoefenen in de groote handelscentra van de Chineesche kust.

Het nestelen van de eene partij in China lokt datzelfde doel van de tegenpartij uit.

De wijze, waarop dit door Amerika is geschied, is met hulp van geld de macht in handen te krijgen.

De Amerikaansche kolonies in de havensteden van China zijn talrijk en nemen steeds in omvang toe en als de toestanden op scheepvaartgebied zich zullen hebben hersteld, dan lijdt het geen twijfel of het in de havens liggende aantal stoomschepen zal wel voor verreweg het grootste gedeelte onder Amerikaansche vlag varen.

In afwachting dat dat tijdstip komen zal, is in Amerika al vast een consortium tot stand gekomen, dat de bedoeling heeft China te befinancieren en de

UTRECHTSCH BANKVEREENIGING

OPGERICHT 1873.

Kromme Nieuwe Gracht 20 UTRECHT

Behandelt alle Bankzaken.

Verhuurt loketten in hare Brand- en Inbraakvrije bewaarkuis.

De Directeuren: ANTON M. DE LEEUW W. RIJSEN Gz. 211

Rotterdamsche Bankvereeniging

Kapitaal en Reserven f 100.000.000.- (t. w. : kap. f 75.000.000.- en reserve f 25.000.000.-)

ROTTERDAM AMSTERDAM 's-GRAVENHAGE

Boompjes Coolsingel Delfshaven Feijenoord Schiedam Vlaardingen	Rokin Zaandam	Mauritskade Bezuidenhout Kneuterdijk Naaldwijk Rijswijk Scheveningen
--	-------------------------	--

Handelscredieten.
Voorschotten in rekening-Courant.
Deposito's.
Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding.
Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereeniging

Kapitaal en Reserven f 7.200.000.-

Hoofddirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Alkmaar Alphen a/d Rijn Amersfoort Apeldoorn Arnhem Assen Berneveld Bodegraven Boreulo Boekoop Coevorden Culenburg Delft Den Burg (Texel) Deventer Doetinchem Dokkum Dordrecht Drachten Ede Franeker	Geldermalsen Gouda Gorinchem Groenlo Groningen Haarlem Harlingen Heereveen Helder (den) Hengelo (O.) Hoogeveen Hoogeveen Hulst Katwijk Leeuwarden Leiden Lochem Meppel Middelburg Nijmegen Oostburg	Purmerend Schagen Schoonhoven Slidrecht Sneek Stadskanaal Terneuzen Tholen Tiel Uithoorn Utrecht Veendam Veendaal Vlissingen Wildervank Woerden IJmuiden Zeist Zierikzee Zutphen Zwijndrecht
--	---	--

DISCONTEEREN EN INCASSEEREN
WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND

TAAMS & KEYSER

Bankastraat 10 's-Gravenhage
IN EFFECTEN.

Speciale afdeling Incourante Fondsen.
Cultures - Industrie - Handel.
Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden.
COUPONS. REK.-COURANT.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER
BEVERWIJK, BLOEMENDAAL
EDAM, HILLEGOM, HOOFD-
DORP, LISSE, PURMEREND
IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

KAPITAAL EN RESERVE ca f 5.000.000.-

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

Safe-Inrichting.

CENTRALE BANKVEREENIGING

Molenstraat 39 - 's-GRAVENHAGE - Telef. H. 1481

RENTEVERGOEDING VOOR DEPOSITO'S.

Met 1 dag opzegging	2 1/2 %
Met 3 maanden opzegging	3 1/2 %
Met 1 jaar opzegging	4 1/2 %

Zenden op aanvraag een uitvoerig Wekel. Beursoverzicht.
ADVIES BIJ BELEGGING.

Crediet- en Effectenbank „die Haghe”

Laan 9 - 's Gravenhage - Tel. H. 8892

ALLE BANKZAKEN

een houding veel moeilijker, in aanmerking genomen de omstandigheid dat zoo dikwijls hun levensbestaan daarmede is gemeoid.

Het is de taak van den inlandschen ambtenaar om, met of tegen zijn zin, er voor te zorgen, dat de bestuursbevelen onder het bereik komen van het volk.

Maakt hij daartegen te veel bezwaren, dan heet het, dat hij iemand is met hersens van minimale kwaliteit en dan volgt de straf wel, terwijl de ambtenaar, die tegen zijn gevoel in, de bevelen toch uitvoert, iemand is die eene uitstekende reputatie geniet en van zijne bevordering verzekerd is.

Het is duidelijk, dat zulke landsdienaren al spoedig „instrumenten zonder eigen wil” zijn in handen van hooger autoriteit en dat zij met zich zelve in conflict komen, wanneer zij de reputatie van een goed ambtenaar te zijn, moeten koopen door al hunne gevoelens voor het volk op te bergen of op zijde te zetten.

Naar aanleiding van deze rede, heeft een persoon, die zich teekent „een pryaji Moedah”, in de *Neratia* van 17 en 23 December 1919 zich aan het schrijven gezet en zich de beantwoording van de navolgende vragen ten doel gesteld, n.l.:

1e. Is het waar, dat de Inlandsche ambtenaren niet meer als volkshoofden worden beschouwd?

2e. Is het waar, dat het Inlandsche ambtenaarscorps een bestuursinstrument is zonder eigen wil.

De schrijver loochent niet het moeilijke van zijne taak, waar hij als jong landsdienaar, met bescheiden positie staat tegenover de gegeven inlichtingen van een Regent met rijke bestuurservaring, doch wat hij al vast in zijn loopbaan heeft gezien, stemt niet overeen met de gegevens van den Regent en verplicht hem te verklaren, dat het met de meegaandheid van het Inlandsch ambtenaarspersoneel werkelijk niet zoo ernstig gesteld is als de Regent heeft voorgesteld en dat als zekere grenzen door het bestuur worden overschreden, tal van ambtenaren behoorlijk van zich afbijten en in het geheel geen bestuursinstrumenten zijn, die over geen eigen wil beschikken.

Hij legt die verklaring gaarne des te eerder af, opdat de jeugd niet al te veel luistere naar de beweringen van den Regent, want wie wenscht bij zulk eene toekomst nog te treden bij een tak van dienst, waar van de landsdienaren dergelijke eigenschappen worden verlangd en nadat men de cursussen op de scholen heeft afgeloopen.

Onwillekeurig doet zich de vraag voor, hoe of het te Djapara dan wel in het Regentschap gesteld moet zijn en of daar toestanden bestaan, zooals in de rede, welke in het openbaar werd uitgesproken, werden blootgelegd.

De schrijver kent den Regent van Djapara R. M. T. A. Koesoemo Oetotjo zeer goed en behoort tot hen die hem hulde brengen voor zijne talenten.

Aan groote kennis paart hij groote bestuurservaring en het is dus te Djapara zeker niet gemakkelijk om van hem een willoos bestuursinstrument te maken.

Doch als bewijs dat er meerdere Regenten en ook lagere hoofden zijn geweest, die den strijd tegen de bestuursambtenaren durfden aanbinden en daaruit zegevierend zijn getreden, toont de schrijver door voorbeelden aan.

Die voorbeelden bevestigen slechts de waarheid, dat er onder de Inlandsche ambtenaren tal van moedige personen zijn, die voor hun recht durven opkomen en van hun hersens een goed gebruik maken; die hun eigen wil hebben en zich door hooger geplaatsten niet laten ringeloozen.

Maar wanneer het werkelijk is zooals de Regent de toestanden heeft geschetst, dan is het hoogst noodzakelijk, dat er een onderzoek wordt ingesteld, opdat men wete waar de fout schuilt dat de pryajistand zoo geworden is.

Volgens den schrijver ligt de schuld bij de Regenten zelf en stelt hij zich voor deze meening waar te maken. (Wordt vervolgd).

HET ASSURANTIEHUIS — KEIZERSGRACHT 213 — AMSTERDAM
 TELEF. N. 9569, 1498 en Centr. 52 en 2145

Combinatie van Nederlandsche Verzekering Maatschappijen. - Kapitaal 10.000.000.-

VERZEKERING tegen TRANSPORT-, BRAND- en INBRAAKSCHADEN

Directie: F. A. SOREL.

**NEDERLANDSCHE
HANDEL = MAATSCHAPPIJ**

Gestort Kapitaal . . . . . f 80.000.000.-
 Statutaire Reserve 14.590.545.-
 Buitengewone Reserve 17.000.000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

*Vestigingen in Nederlandsch-Indië,
Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.*

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Trans-
 ferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schrifte-
 lijke of Telegrafische Crediten. — Reiscreditbrieven. —
 Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van
 Effecten en alle andere Bankzaken.

Algemeen Assurantie Kantoor DE BAS

Fluweelen Burgwal 6 - DEN HAAG - Telefoon N. 4659

*Bezorgt U elke gewenschte verzekering
op de billijkste conditiën.*

Bank-Associatie

Wertheim & Gompertz 1834 en Gredietvereniging 1853.

ALLE BANKZAKEN.

Kapitaal en Reserves f 11.500.000.-. Twintig Kantoren

E. DUNLOP & Co.

Heerengracht 442 Amsterdam

met Kantoren in Nederl.-Indië te Batavia, Semarang,
Soerabaya, Bandoeng, Padang en Medan.

Export naar Nederl.-Indië, speciaal van alle soorten dranken,
 provisiën, sigaren, sigaretten enz., als: gedistilleerd,
 likeuren, wijnen, cognac, champagne, portwijn, sherry, bieren,
 mineraalwater, limonades. Vleesch- en vischconserven, kaas,
 melk. Geconserv. vruchten, jams, suiker- en chocoladewerken,
 bicuits, zeep, parfumeriën, eau de cologne, patent-medicijnen.

f 26.000.000.-

Omdat de

Z. H. V.

Weteringkade 41
's-Gravenhage

geen enkel beperkende bepaling
 in haar voorwaarden heeft kon
 zij reeds zulk een belangrijk be-
 drag aan collectieve verzekering

tegen ziekte afsluiten.

noodige geldsommen beschikbaar te stellen, opdat dit land niet elders zich van kapitaal voorzie.

Een ander middel ter verkrijging van meerderen invloed is de uitwisseling van werkkrachten tusschen China en Amerika, een systeem dat vóór den oorlog ook met Europa in praktijk is gebracht.

De goede verhouding tusschen professoren en studenten werkte de aaneensluiting van de studenten in de hand en zoo is Amerika er toe gekomen dit stelsel ook op China toe te passen.

(Sinar Sumatra, 5 Januari 1920).

Het veertienjarig bestaan van het Chinese Weekblad „Tiong-Hoa-Wi-Sien-Po”. Dit weekblad, waarbij ook een vrouwenblad onder de redactie van Lim-Titie-Nio behoort, heeft thans 14 jaren bestaan. Het wordt te Buitenzorg, onder de leiding van de heeren Thio-Sian-Lok en The-Pek-Thajj, uitgegeven en is het orgaan van de Jong-Chineesche Partij in Ned.-Indië. Het heeft ten doel een lichtbron te zijn voor de mannen en vrouwen en een leerschool voor allen, met trouw aan H. M. de Koningin der Nederlanden.

Het feit dat dit weekblad reeds 14 jaren bestaat, danken de Redactie en Administratie niet het minst aan de trouwe adverteerders, lezers en lezeressen, waardoor groote steun werd verkregen.

In het overzicht van den algemeenen toestand in Ned.-Indië en in China, hetwelk in het nummer van 6 Januari 1920 (het eerste van het 15de jaar) door de Redactie werd gegeven, wijst zij op 2 ernstige punten, n.l.:

- 1°. de dure rijstprijzen in Ned.-Indië;
  - 2°. de slechte verhouding tusschen China en Japan.
- De dure rijstprijzen zijn een gevolg van rijst-schaarschte, in verband met de gewijzigde toestanden, zooals die uit den grooten oorlog zijn voortgesproten. (Toch valt die schaarschte op, waar Java altijd een goed rijst produceerend land is geweest en nog nooit gebrek heeft gehad). De voedselvoorziening moet thans van bestuurswege aan den gang worden gehouden door licentieverstreking en distributieregeling.

De slechte verhouding tusschen China en Japan is een gevolg van de plaats gehad hebbende ongeregelheden te Foochow, waarbij niet alleen enkele studenten het leven lieten en velen werden gewond, doch tevens deze stad tegen den zin van China door Japansche troepen werd bezet.

Deze daad heeft het aanzien van de Chineesche Republiek niet verhoogd, terwijl men hoopt dat bij de behandeling van deze verwikkeling het gezag zich niet zal laten leiden door de vroegere meegaandheid van de Teng-Dynastie.

LITERATUUR-OVERZICHT.

Verslagen en Mededeelingen betreffende Indische delfstoffen en hare toepassingen.

Van dit periodiek (uitgave van den Dienst van het Mijnwezen in Ned. O.-I.) verscheen het 10e Nr., handelend over de Lematangkolenvelden (in Zuid-Sumatra), met nadere beschrijving van het Boekit-Asemkolenveld. Deze kolenvelden ontleenen hun betekenis vooral aan het feit, dat daarin koolsoorten worden aangetroffen, welke tot nu toe aan de overige Indische koolafzettingen ontraken en, onmisbaar als zij waren voor sommige technische doeleinden, daarom alleen uit het buitenland betrokken konden worden. Genoemde publicatie bevat een overzicht der topografie en geologie der betrokken terreinen, eene uiteenzetting der physische en chemische eigenschappen der Boekit-Asemkolenvelden en eene beschrijving van het onderzoek en de ontginning der koollagen, een en ander verduidelijkt door platen en kaarten.

Indisch Tijdschrift van het Recht.

Mr. F. D. Holleman vervolgt in afl. 10-12 van dl. 112 zijn wijdloopige beschouwingen over het adatrecht van de afdeeling Toeloengagoeng. Schr. bespreekt thans een viertal contracten, waarbij de grond (in het bijzonder bouwgrond) het voorwerp eener overeenkomst is.

Hindia Poetra. Org. Ind. Verbond van Studeerenden.

Uit den inhoud van de Maart-afl.: Een druppel olie op het woelige water, door R. M. A. Soerjo Poetro. (Een opbouwend artikel naar aanleiding van meningsverschillen in den boezem van het Indonesisch Ver-

Nederl. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAAN”

Directie: Prins Hendrikkade 145, AMSTERDAM

**Holland-Nederlandsch-Indië
Vice-Versa**

Agenten: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ
AMSTERDAM-ROTTERDAM.

bond). — Eduard Douwes Dekker (2 Maart 1820-2 Maart 1920), door Liod. — De Multatuli-vertolker (n.l. Dr. W. Rooyards) in intiem kring van het Indonesisch Verbond, door Soerjo Poetro. — Ingezonden stukken. I. Meer menschen naar Indië, door J. J. G. G. du Sart. II. Industrialisatie en overbevolking, door Darmarwan Mangoengkoesoemo.

Blaadje van de Centr. Kas v. h. Volkscredietwezen.

We ontvingen van dit orgaan de afl. van Dec. 1919, Jan. en Febr. 1920, welke o.a. inhouden: Een wijze van sparen, door I. Rauws (antwoord aan W. R. Thomson). — Regeering, Centrale Kas en Volkscrediet-instellingen, door A. Vuijk Jzn. (met naschrift van Dr. J. H. Boeke). — O. P. Besseling †, door J. H. B. — De verplichte aangifte en registratie van gronden bij verandering van eigenaar en van recht, door W. L. Mesman (met naschrift van J. H. Boeke en Slangen). — Th. H. V. Palm †, door J. H. B. — De controle op de Afdeelingbanken (vervolg), door J. H. Boeke.

Handleiding Inlandsche Bestuursambtenaren.

Van de serie: „Handleiding ten dienste van de Inlandsche bestuursambtenaren op Java en Madoera” zijn wederom twee Nrs. verschenen, n.l.: No. 30. Het zoutmonopolie (Batavia, Ruygrok en Co.), f 0.50 en No. 38. De pandhuis-regie (Weltevreden, Uitg.-Mij. „Papyrus”), f 0.30. Deze boekjes zijn uitgegeven door het Dep. van Binnenlandsch Bestuur en bevatten Hollandschen zoowel als Maleischen tekst.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

No. 1 van den vierden jaargang (in uiterlijk verschillend van zijn voorgangers), bevat weder een stukje over de Arowakken van Zuid-Amerika, door d. J. d. J. (met interessante foto: een groep Arowakken uit Zuid-Guyana). — De hr. H. Ch. G. J. van der Mandere beschrijft de ontwikkeling der Nederlandsche scheepvaart van Nederland op Oost-Indië (wordt vervolgd).

Verder vindt men in dit Nr.: Indische brieven over „Planters lief en leed”, door O. M. A. — Voor de Jan Pieterszoon Coen-stichting te Batavia, door A. W. Nieuwenhuis. — „Daar can in Indiën wat groots verricht worden”, door J. G. Duyvetter (verzoek om geldelijken steun voor de J. Pzn. Coen-stichting). — Een en ander over de taak der overheid in Indië (vervolg).

In- en Uitvoer.

In No. 14 voortzetting der beschouwingen van Th. o. d. C. over de Indische cultuurs in 1919 en hare vooruitzichten voor 1920. Thans bespreekt schr. het artikel suiker; waren zijne beschouwingen over de reeds behandelde cultuurs zeer optimistisch, die over suiker is bepaald om er van te waterlanden! Zoo schrijft hij o.a.: Het jaar 1919 is voor de Java-suikerindustrie een der beste geworden die zij tot nu toe heeft medegemaakt. Wel is de productie teruggevallen door minder gunstige weersgesteldheid en door de vrijwillige inkrimping van den aanplant, doch de sterk opllopende prijzen, die voor het artikel bedongen konden worden, hebben de financieele resultaten zeer gunstig beïnvloed. Terwijl in den aanvang van 1919 de prijs voor superieure suiker, uit oogst 1919 te leveren, circa f 13.— per picol bedroeg, is deze noteering in enkele maanden tijds tot boven f 20.— per picol gestegen, waardoor de Java-Suikerproducenten-Vereeniging voor de bij haar ingebrachte suikers een doorsnede-prijs van circa f 18.— per picol bedingen kon. De kostprijs van den oogst 1919 is tengevolge van verminderde productie en verhooging der algemeene kosten hoog geworden. Voor de meeste fabrieken zal de kostprijs op circa f 10.— per picol uitkomen, hetgeen voor fabrikanten een winstmarge laat van circa f 8.— per picol (vóór den oorlog werd een winst van circa f 3.— per picol zeer bevredigend geacht).

De vooruitzichten voor de Indische suikerproducenten voor 1920 zijn — op het oogenblik beoordeeld! — waarlijk schitterend. De verkoop van de uit oogst 1920 te ontvangen suiker is wederom (bijna in totaal) in handen gegeven van de Java-Suikerproducenten-Vereeniging. De eerste verkoopen van ditjarig product begonnen tegen den prijs van f 32.— per picol superieur (voor mindere soorten f 30.—), welke noteering geleidelijk verhoogd werd; de laatst gemelde transacties werden afgesloten tegen f 37.— à f 40.— per picol superieure hoofdsuiker.

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 15: Opgave omtrent reeds bekende vindplaatsen in Ned.-Indië van grondstoffen voor de vervaardiging van aardewerk, porselein en glas, door Dr. E. C. J. Mohr. — Ontleding van de teelt van bataten en van katjang tanah, door de B. — Het ka-

VOORHANDEN EEN GROOTE KEUZE:

Romans, Jongens- en Meisjesboeken, Prentenboeken. 176

Kantoor-, School-, Schrijf- en Teekenbehoefden.

Spoedige levering van alle Studieboeken, Tijdschriften en Modeplaten.

Leesbibliotheek in 4 talen. Advertentie-Bureau.

BOEK- EN KANTOORBOEKHANDEL

E. VAN ANDEL, Weimarstraat 16a b.d. Suezkade
Telefoon 3213 DEN HAAG

J. M. van KEMPEN & ZONEN
 Kon. Ned. Fabrik van Gouden en Zilveren Werken.
VOORSCHOTEN.
 FILIALEN te Weitevreden, Rijswijk 17; 198
 a-Gravenhage, Plaats 2; Rotterdam, Hoofdsteeg 26;
 Utrecht, Choorstraat 32; Middelburg, Lange Delft 138.

GEBRS. VLES - LEIDEN
 Kleermakerij
BREESTRAAT 177 TELEFOON No. 393
Steeds de nieuwste Engelsche Stoffen
 in groote keuze voorradig.
Uitrustingen voor Indië

De Algem. Spaarverzekering
 Anna van Saxenplein 3
 's-Gravenhage
 Oppericht 1907 199
COÖPERATIEF SPAARSTYSTEM
 Alléén in 1919 werd ingeschreven voor Drie Miljoen Gulden
 Vraagt gratis Brochure!

toenvraagstuk (vervolg). — De overzeesche handel na den oorlog (de handel in lucifers in het verre Oosten, enz.). — Kultuurberichten. (Bevloeings-, afwaterings- en waterkeeringswerken in Ned.-Indië. — Stand der cultures in Suriname, enz.). — Financiële berichten en verslagen, zomede de overige vaste rubrieken, benevens een van het Koloniaal Instituut (afd. Handelsmuseum), uitgaande opgave van literatuur over verschillende cultures.

blijft daar nuchter van. Het schoone Insulinde moet toch vooral niet te veel in Nederland gekend worden. Tegen deze beschuldiging komt de heer C. J. Hasselman (Lid van den Raad van Beheer van het Koloniaal Instituut) op, in het Nr. van 10 dezer van „De Haagsche Post”. Verontwaardigd verwijst hij „Oud-Resident” naar het gedrukte laatste jaarverslag van het Kol. Instituut, waar deze „ex-hoogwaardigheidsbekleeder” kan lezen, dat in het verslagjaar door tal van vereenigingen, onderwijsinrichtingen e.d. een zeer ruim en dankbaar gebruik is gemaakt van de filmverzameling en dat het Kol. Instituut voortdurend er op uit is om die verzameling de grootst mogelijke bekendheid te geven.

NED.-IND. ESCOMPTO MAATSCHAPPIJ
 OPPERICHT IN 1857.
 KAPITAAL (geheel geplaatst en volgestort) f 25.000.000.—
 RESERVE. . . . . f 5.600.000.—
 Hoofdkantoor: BATAVIA.
 AGENTSCHAPPEN te: Soerabaia, Soerabaia-Simpang, Semarang, Weitevreden, Padang, Bandoeng, Cheribon, Macassar, Djokja, Medan, Tegal.
AMSTERDAM 's-GRAVENHAGE
 Keizersgracht 573/5 Prins Hendrikplein 14
BANKZAKEN IN HET ALGEMEEN
UITVOERING VAN EFFECTENORDERS
 RENTE VOOR DEPOSITO's
 m. 1 dag opzeg. . . 2 pCt | gedur. 3 mndn vast 3 pCt
 m. 10 dagen . . . 2 1/4 „ | gedur. 1 jaar vast. . 4 „
 gedur. 1 mnd vast 2 1/2 „ | 236

Zendingsperiodieken.
 In het April-Nr. van „De Macedoniër” vervolgt zendeling L. Tiemersma zijne beschouwing over „Het Godsbegrip der Mohamedanen en de zuilen van den Islam. — De rubriek „Uit mijn Camera”, van Ds. H. Dijkstra bevat verschillende, uit zendingsoogpunt, belangrijke stukjes; er is o.m. ook in opgenomen een „Noodkreet” van het Zendingbestuur der Broedergemeente te Herinhuut over de onmogelijkheid om het zendingswerk in Suriname voort te zetten wanneer geen financiële hulp van Nederlandsche zijde wordt verleend.

Indien een gewoon mensch — aldus de hr. Hasselman — verneemt, dat het Kol. Instituut eene serie Indische films heeft doen vervaardigen en wil weten wat er mede geschiedt, zal hij zich om inlichtingen wenden tot het Instituut zelf. Doch een „Oud-Resident” als de hier aan 't woord zijnde „vraagt niet om informatie, maar wacht tot die hem, met de noodige kniebuigingen, op een zilveren presenteerblad, onder een gouden zonnescerm, hoogsteerbiediglijk wordt aangeboden.”

Het April-Nr. van het Maandblad der vier samenwerkende corporaties bevat o.a.: De Hollandsch-Indische school te Modjowarno, door M. van Putten. — De Wereldfederatie der Christen Studentenvereenigingen (eenige citaten uit een toespraak van Dr. F. J. Fokkema). — Een gouden ambtsfeest (n.l. van zendeling J. Fr. Niks). — Een zilveren ambtsfeest (van zendeling G. Maan). — Reisherinneringen uit Ned.-Indië, door Mr. J. W. Flieringa. VI. De positie der vrouw op Boeroe.

The Journal of Geology.
 De ir. E. O. Abendanon schrijft in Nr. 7 van Vol. XXVII van dit, te Chicago verschijnend, tijdschrift een uitvoerig artikel: „Aequinoctia, an old paleozoic continent.” Na een critisch overzicht der zienswijzen van verschillende auteurs over den ouderdom der kristallijne schisten in den Ned.-Ind. Archipel, komt de schr. tot de conclusie, dat zekerheid hieromtrent slechts te verkrijgen is door een vergelijkende geologische bestudeering der betreffende gegevens in en buiten den Archipel, Z. O. Azië en Australië. Voornamelijk aan de hand van „La Face de la Terre”, het standaardwerk van E. Suess, komt schr. dan ten slotte tot het resultaat, dat over een breedte van ca. 45° tusschen de keerkringen op de plaats van den tegenwoordigen O.-I. Archipel gedurende het oud-Palaeozoicum een uitgestrekt continent moet hebben bestaan, waaraan hij den naam van Aequinoctia wenschte te geven. Het is uit de verbodding van dit zeer oude continent, dat na vele geologische gebeurtenissen de grillig gebouwde Archipel van heden ten dage te voorschijn is gekomen.

De West-Indische Gids.
 De Maart-afl. opent met een beschouwing van den hr. Tj. Pyttersen, oud-hoofdadministrateur suikerfabrieken op Java, over de waarde van Suriname, meer speciaal over de ontwikkeling van den landbouw en de daarmede in verband staande Europeesche kolonisatie. Schr. geeft in zijn artikel een zachten wenk aan de Java-suikerproducenten hun oog op Suriname gevestigd te houden, want zegt hij, „bedriegen de teekenen niet, dan staan wij aan den aanvang van een ondergang der particuliere suikerindustrie op Java — al zal die niet binnen een paar jaar te verwachten zijn. De geheele inlandsche beweging aldaar, op den duur veel meer dan thans het geval is door invloedrijke politieke machten in ons land gesteuwd, richt zich op deze cultuur. — Dr. R. Römer vervolgt zijne sanitaire beschouwingen, in verband met immigratie van werklieden in Suriname. — Een interessant opstel is dat van den administrateur van Financiën der kolonie Curaçao A. B. J. Prakken, over de Bovenwindsche eilanden van genoemde kolonie, n.l. Sint Martin, St. Eustatius en Saba. — Mr. S. Bijlsma schrijft over immigratie van Duitschers in Suriname in 1733—1740 (deze kolonisatieproeven hebben blijkbaar al even weinig aan de geësterde verwachtingen beantwoord als de latere met Hollandsche boeren). — Op zijn bekende onderhoudende wijze schetst de hr. S. Kalf het leven van Mr. Jan Jacob Mauricius, gouverneur van Suriname tusschen de jaren 1742 en 1751 (slot volgt). — De reeks der artikelen wordt besloten door den hr. J. F. Snelleman met eenige gegevens over de Surinaamsche scholen van de Evangelische Broedergemeente in Suriname. — Overigens de gewone rubrieken: Bibliographie, boekbespreking, enz.

Ten slotte eenige titels.
 Tabakscultuur ter Java's Oostkust (met ill.), door W. R. de Greve (Aarde en haar Volken, Febr. 1920).
 Over Java-Coca, door E. Reens (Pharmaceutisch Weekbl., 27 Maart 1920).
 Note sur la culture de quinquina à Java, par Noble (Bull. écon. Indochine, XXII, No. 138).
 Studiën over Indo-Australische Lepidoptera. IV. Bijdrage tot de kennis der Heterocera-fauna der Oost-Indische Koloniën (met ill.), door R. van Eecke (Zoölogische Mededeelingen, Dl. V. Afl. 3).
 Over biologische processen in den Indischen bodem, door H. F. Tillema. (Tijdschr. voor Soc. Hygiëne, April 1920).
 Jan en Eduard Douwes Dekker, door S. Kalf. (De Nieuwe Gids, Maart 1920).
 Multatuli, door F. van der Goes. — Multatuli als historische figuur, door A. H. Gerhard. (De Social. Gids, Maart 1920).
 Multatuli, door G. H. Pannekoek Jr. (De Loods, 4 Maart 1920).
 Koloniale handelsvoorlichting, door L. J. van der Waals. (Economisch-Statistische Berichten, 10 Maart 1920).
 Multatuli beleedigd, door B. de Ligt. — Multatuli als volksofvoeder (slot), door id. — Multatuli's Nonni, door M. F. K. (De Nieuwe Amsterdamer, No. 270).
 Herinnering aan Multatuli, door Marie Berdenis van Berlekom. (De Amsterdamer, No. 2229).
 Over Multatuli en diens „Vorstenschool”, door J. Saks. (Groot Nederland, Maart 1920).
 De volksgezondheid in onze West-Indische koloniën, door H. van Kol. (Tijdschr. voor Soc. Hygiëne, Maart 1920).

De Taak.
 In het Nr. van 7 Febr. vindt men een zeer lezenswaardig artikel van den hr. M. H. Manullang, voorzitter van het Hoofdbestuur der vereeniging Hatopan Christen Batak, naar aanleiding eener beschouwing van den hr. Von Oefele over „het plantage-vraagstuk in de Bataklanden”, verschenen in „Koloniaal Studien”. De Bataksche schrijver verwijt den hr. v. O. onbekendheid met het Bataksche volk en Bataksche toestanden; al is het Bataksche volk zwak en machteloos, het is niettemin overtuigd, zich spiegelend aan 't voorbeeld van Sumatra's Oostkust, dat intrede van een kapitalistische maatschappij een doodslag beteekent voor de inboorlingen.

De Haagsche Post.
 Een „Oud-Resident” schreef in het Nr. van 27 Maart een stukje, waarin hij o.m. zegt, dat de Indische films van het Koloniaal Instituut, in stede van algemeen nut te stichten, veilig en wel in de archieven aldaar liggen opgeborgen en dat alleen „bij enkele buitengewone gelegenheden . . . als 't ware schoorvoetend enkele films uit dezen wel bewaarden voorraad aan genoodigden en uitverkorenen worden vertoond, maar het publiek

L. E. NIEUWENHUIZEN
 LEIDEN - HOLLAND 196
 Blikgroenten: Rood etiket (beste kwaliteit)
 Groen „ (tusschensoort)
Huishoudgroenten merk „Sleutels”
 SPECIALITEIT IN GEZOUTEN GROENTEN

Wed. G. STREITWOLF
 Noordeinde 105, 's-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413
 GUMMI SPONSEN
 SPONSEN ZAKKEN
 BADMUTSEN

VAN DER HAM & SMITTENAAR
 Fred. Hendrikplein 37 - 's-GRAVENHAGE - Tel. Schev. 2607
 Effecten, Coupons, Deposito's,
 Beleeningen, Prolongatiën, Handelscredieten
 Incasso's en Rekening-Courant.

INTERNATIONALE COMMERCIEELE BANK,
 's-GRAVENHAGE, Alexanderstraat 23. 193
 KAPITAAL . . . . . Fl. 5.000.000.—
 Telefoon: H 7602. Telegram-adres: ACEBANK.
BEHANDELING VAN ALLE BANKZAKEN.

Handel- en Cultuur-Maatschappij
 Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendrikkade 79. 214
 Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.
 Import van alle Nederlandsch-Indische producten.
 Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's.
 Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Gewassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Grondnoten, enz.
BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.

MAGAZIJN VAN
Heerenhoeden en Pelterijen,
EDUARD PELGER,
 Prinsestraat 35 - Den Haag,
 Telefoon No. 3902. 23

Koninklijke West-Indische Maildienst Amsterdam

Passagiersdienst

naar en van SURINAME en CURAÇAO, Br. Guiana, Trinidad, Venezuela, Columbië, Centraal Amerika, Haïti.

Suriname.

De uitgifte in concessie van het bauxietmassief Rorac, de daaropgevolgde ontslagneming van eenige leden der Koloniale Staten, de verkiezing van nieuwe leden en de vraag of men de ledige plaatsen ledig zou laten, hebben in de kolonie heel wat beroering gebracht. De bladen zijn vol redactionele en ingezonden artikelen daarover. „De West” betwist de juistheid van de geste der leden, die hun ontslag namen; „Suriname” verdedigt den stap. In het nummer van 24 Februari schrijft „Periscopist”:

„Ik schreef, dat de Koloniale Staten onder de huidige omstandigheden een vorm is van volksmisleiding, omdat het Kollege, zoals de toestand nu is, doet geloven, dat de Surinaamse bevolking iets heeft dat het niet bezit.

En de vraag is dan, hoe kan men daarin verbetering brengen, d.i. trachten te bevorderen en te verkrijgen, dat de Staten voortaan zullen kunnen rekenen op de hun bij Reg. Regl. gewaarborgde rechten, dat is weer, dat de Staten „de Staten” zullen zijn?

Ik behoort tot hen, die menen dat dit zou kunnen geschieden als voor de periodieke verkiezing, die pas achter de rug is, geen kandidaten waren gesteld en als evenzo gehandeld zou worden bij de tussentijdse vakatures, waarin straks zal moeten worden voorzien.”

„Ik meen, dat als wij hier op 'n ogenblik zonder Staten zouden zitten, dat men in Holland de aandacht zou vergen en dat men daar eens met onze aangelegenheden en met de kwestie van de Staten zich zouden moeten bezighouden.

Het is wel treurig, dat zulke maatregelen nodig zijn, maar het is helaas een niet te lochenen feit, dat men er tot nu toe weinig in geslaagd is bij Regering en Volksvertegenwoordiging nauwkeurige aandacht te verkrijgen voor dit stuk Nederland, speciaal voor de bejegening van de Kol. Staten.

Niet zo lang geleden trad het Kollege kollektief af als protest tegen de laiddunkende wijze, waarop het door een minister behandeld was. De bevolking kwam bijeen, de afgetreden leden werden als één man herkozen.

Een „gebaar!” Resultaat? Nihil!
„Woorden zijn genoeg gesproken, laat ons nu eindelijk daden zien. Dat geschiedde, daar was een daad, maar een, waarmee dan toch bedroevend weinig bereikt is. Laat ons nu eindelijk krachtige daden zien.”

* * *

Het loongeschil van de sjouwers met den Kon. West-Indischen Mail is geëindigd, maar op een wijze, die ten zeerste betreurd moet worden. De gebeurtenissen worden door de bladen verschillend verteld, zooals bij zulke gelegenheden steeds het geval is.

„De Surinamer” van 7 Maart geeft het volgende relaas:

„Woensdag na aankomst van de boot Aurora ontstond op den steiger oneenigheid tusschen een Curaçaoschen en een Surinaamschen sjouwer Bram Robles. Deze laatste kreeg een flinken stomp. De Surinaamsche sjouwers, die buiten het hek stonden, zagen de ruzie en rukten de poort open, drongen de vier op wacht staande politiebeambten op zij en

JAVA-CHINA-JAPAN LIJN
Eigen kantoren der Maatschappij te AMSTERDAM, HONGKONG, SOERABAIA, KOBE en SAN FRANCISCO.
Geregelde stoomvaartdiensten tusschen Nederlandsch Indië, China en Japan.

JAVA-PACIFIC LIJN
(Onder Directie der Java-China-Japan Lijn).
Maandelijksche dienst tusschen Ned.-Indië en San Francisco.

stormden met stukken brandhout gewapend den steiger op. De Curaçaonaar vluchtte op het schip en van beide kanten werd geworpen.

De agent der maatschappij was aan boord. Bij het hooren van het lawaai verliet hij het schip om zich naar zijn kantoor op den steiger te begeven. De opgewonden menigte achtervolgde hem. Het kantoor werd door den agent gesloten en om politiehulp getelefoneerd.

De ladingmeester Borne, die op den steiger de orde trachtte te herstellen en met een revolver de menigte in bedwang wilde houden, werd overweldigd. De revolver werd hem ontnomen. Er werd toen een schot gelost. Door wien valt nog niet vast te stellen. De heer Borne wordt ervan beschuldigd door de sjouwers, terwijl hij de sjouwers ervoor aansprakelijk stelt. Het schot kwam in het kantoor van den agent terecht.

De menigte bracht den heer Borne eenige slagen toe op den rechterschouder. Zij drongen het kantoor van den agent binnen, omdat zij meenden, dat deze op hen had geschoten. De agent ontkent zulks. De deur werd ingedrukt, het matglas van het tusschenschot van het kantoor, alsook de schilderijen verbrijzeld. Intusschen drongen anderen door de vensters het kantoor binnen. De heer Kwast, die bezig was om militaire hulp te telefoneeren, greep naar zijn revolver, maar de opgewonden menigte ontnam hem het wapen, dat volgens den heer Kwast niet geladen was, en dreef hem in een hoek.

Het personeel van het kantoor werd door de sjouwers, voorzoover zij niet uit eigen beweging de vlucht namen, verwijderd. Een stuk brandhout werd den heer Kwast naar het hoofd geslingerd en sloeg hem den hoed van het hoofd. De fiets werd vernield.

De heer Kwast verkeerde in een hachelijken toestand, want sommige sjouwers wilden hem te lijf, maar werden door twee kameraden tegengehouden. Om erger te voorkomen beloofde de agent de eischen der stakers te zullen inwilligen. Men dwong hem zulks op papier te stellen. Terwijl hij hiermede bezig was, verschenen op het kantoor eerst de commissaris van politie, daarna de proc.-generaal, een detachement gewapende militairen onder luitenant Eland en kort daarop de kapt.-commandant der troepen. De autoriteiten wezen erop, dat de afgedwongen verklaring niet geldig was en de heer Kwast deze kon terugtrekken. Deze meende echter zijne handteekening, onder welke omstandigheden ook gesteld, te moeten honoreeren.

Toen de verklaring afgegeven was, kwam aan de opgewondenheid een einde. De steiger wordt door de politie en een detachement militairen bewaakt.

De sjouwer Bram Robles en een Curaçaonaar werden naar het militair hospitaal vervoerd en op kosten van den K. W. I. M. verpleegd. Van het kantoorpersoneel bekwamen de heer Valentijn en de portier eenige slagen. Voorts werd de heer Van de Leuw door een in het kantoor geworpen stuk brandhout aan den arm getroffen.

Donderdag gingen de sjouwers op den steiger aan het werk.

De justitie stelt een ernstig onderzoek in en de schuldigen zullen gerechtelijk naar verdiensten worden gestraft.”

* * *

„De West” van 2 Maart bericht:
„Een gezelschap bekende Hollandsche tooneelspe-

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.
Geregelde mail-, passagiers- en vrachtgoederendienst

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië.

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

Drukkerij TEN HAGEN

Nobelstraat 20 .: Den Haag
Telef. Interc. 2793

*Beleefde aanbeveling voor
de levering van alle voorkomende
Drukwerken als:*

AANDEELEN	KANTOORBOEKEN
ADRESKAARTEN	KWITANTIËN
ADVIESKAARTEN	LABELS
BALBOEKJES	MAANDBLADEN
BESTEKKEN	MEMORANDUMS
BILJETTEN	MENU'S
BORDERELLEN	NOTA'S
BRIEFKAARTEN	OBLIGATIËN
BRIEFPAPIER	PROGRAMMA'S
BROCHURES	PRIJSCOURANTEN
CATALOGI	RECLAMEKAARTEN
CIRCULAIRES	REGISTERS
CONTRACTEN	REGLEMENTEN
CONVOCATIES	REKENINGEN
DIPLOMA'S	SERVETTEN
DISSERTATIES	STATUTEN
EFFECTEN	STROOIBILJETTEN
ENVELOPPEN	TABELLEN
ETALAGEKAARTEN	TEKSTBOEKJES
ETIQUETTEN	TIJDSCHRIFTEN
FACTUREN	VAKBLADEN
FORMULIEREN	WEEKBLADEN
INTEEKENLIJSTEN	WERKSTATEN
INPAKPAPIER	WISSELS
JAARVERSLAGEN	ENZ. ENZ. ENZ.

**SPECIALE INRICHTING VOOR
GOED OPENLIGGENDE**

KANTOORBOEKEN

ROTTERDAMSCH LLOYD
Directie: WM. RUYLS & ZONEN - ROTTERDAM 21
Geregelde MAIL- en PASSAGIERSDIENST
van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met
aansluiting naar alle havens in den IND-ARCHIPEL
LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien
van draadlooze telegrafie en onderwater-kloksignaal

N. LOEB - DEN HAAG

NOORDEINDE 109-111

KLEEDING EN MEUBILEERING
OP TERMIJNBETALING

173

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Bilkgroenten

Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

De Nederlanders echter koesteren veelal nog eenig wantrouwen tegenover Japan; om dit weg te nemen en het pad te effenen voor een nauwe samenwerking tusschen beide landen, heeft een aantal der hoogste Japanners een comité gevormd. Dit heeft zich enkele weken telegrafisch gewend tot de Japansche commissie van de vereeniging Nederland in den vreemde met het verzoek een speciale missie uit de eerste staats- en handelslieden samen te stellen, teneinde in October a.s. Japan te bezoeken en er kennis te nemen van de oprechte gevoelens van vriendschap, welke Japan Nederland toedraagt. Hoewel regeeringspersonen deel uitmaken van 't comité en de Japansche regeering haar volle goedkeuring aan 't plan heeft gehecht, zullen de besprekingen geen officieel karakter dragen.

De Japansche commissie van de ver. Ned. in den vreemde heeft tot nu toe weinig succes met haar poging om op het verzoek in te gaan. De meeste staatslieden wagen het niet in dezen wanordelijken tijd het land voor eenige maanden te verlaten en zijn financieel in den regel niet in staat den tocht te bekostigen. In handels- en scheepvaartkringen schijnt nog niet het juiste besef te zijn doorgedrongen van 't gewicht van de gezochte toenadering.

Aan deze mededeelingen voegde de commissie toe, dat zij dan ook vreesde aan het Japansche comité te moeten berichten, dat in Nederland niet voldoende belangstelling bestaat voor deze uitnodiging, hoe ongaarne zij daartoe ook zal overgaan, den weinig prettigen indruk begrijpende, die dit in Japan zal maken.

Dit verloop betreuren wij zeer. In de jaren, die den grooten oorlog voorafgingen, is in Nederland en in Ned.-Indië inderdaad een zeker wantrouwen ten opzichte van de Japansche bedoelingen ontstaan. Tijdens den oorlog werd dit door de agressieve geschriften van enkele journalisten nog levendig gehouden; men wist hier niet in hoever zij als eenlingen spraken, dan wel de uiting van velen of wellicht zelfs van invloedrijke personen weergaven. Thans wordt uit Japan zelf een poging gedaan om het zoo ontstane wantrouwen op te heffen en wordt een gelegenheid aangeboden om Japan de oprechtheid van zijn vriendschappelijke gevoelens te laten uiten, een en ander gepaard met het aanbod tot praktische samenwerking ter verhooging van de gezamenlijke welvaart. Het verwondert ons, dat hiervoor de medewerking niet te verkrijgen zou zijn van een voldoende aantal staatslieden en vooraanstaande mannen uit onze handelswereld. Voor moederland en kolonie kan hiermede een veelzijdig eminent belang gemoeid gaan. Wat de kosten betreft, deze kunnen niet onbelangrijk gereduceerd worden, wanneer een deel der commissie zal bestaan uit in Oost-Indië gevestigde vertegenwoordigers van onzen handel. Wij achten het niet onwaarschijnlijk, dat de Nederlandsche en Indische Stoomvaartmaatschappijen, in onderling overleg, vrijstelling van of reductie op de passagekosten zouden verleen voor hen, die met dit doel naar Japan zullen gaan.

Wanneer Nederland de aangeboden gelegenheid nu versmaadt en het tegenovergestelde van de goede bedoeling bereikt wordt, namelijk verwijdering, dan verzuimt het de bakens te stellen bij het gunstige getij. Hiervan zal het zeker spijt kunnen hebben, want voor de richting, waarin de Japansche handel zich gaat ontwikkelen, worden nu de banen geopend. Dezer dagen bracht de volgende mededeeling weer een aanwijzing hiervoor: „Het Japansche stoomschip „Kikufu Maru” zal een groote reis doen, ook naar Europa en Indië, met monsters aan boord van voortbrengselen van de Japansche nijverheid, teneinde die te kunnen toonen om propaganda te maken voor de Japansche industrie. Daar 200 kooplieden medegaan, zal het mogelijk zijn onmiddellijk orders te plaatsen.”

Japan zoekt, wie zich nu niet laat vinden, zal alle plaatsen ingenomen vinden. Nederland heeft een halve

PENNOCK-COMPANY

Huygensstraat 27 Tel. H 6300 - Tel.-Adr.: „Highspeed”

DEN HAAG
BANDOENG

EXPORT van AUTOMOBIEL- en .....
KOETSWERK-ONDERDEELEN

J. P. C. NICOLAÏ & ZOON

HOF-KLEEDERMAKERS

Kanaalstraat 2 Telef. H. 3146

's-GRAVENHAGE

Hof-, Rijks- en Gemeenteveranciers

N. V. MEUBELFABRIEK
V/H LE COINTRE & CO.

Ameublementen
Betimmeringen
Gordijnen
Tapijten

Modelhuis: Oude Molstraat 32
'S-GRAVENHAGE

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma
T. C. B. TEN HAGEN en bij alle Boekhandelaren
verkrijgbaar:

De Indische
Rijsttafel.

Recepten van een Indisch Kokki.

BEWERKT VOOR HOLLAND
DOOR

FRANÇOIS BLOM,

Schrijver van „De Moderne Kookkunst”
3DE DRUK.

Prijs: ingenaaid . . . f 0.75

GENEESKUNDIG ONDERZOEK

vóór het

HUWELIJK

Voorstanders hiervan, op het punt van trouwen,
kunnen op kiesche wijze hun doel bereiken door
als bruidsgeschenk aan te bieden een polis der

NILLMIJ ...van...
1859

Jaarpremie voor f 5000.- uit te keeren op 65 jaar,
of eerder bij overlijden, voor 'n 25-jarige f 93.70

's GRAVENHAGE, Veenestr. 1, Tel. H 1389
AMSTERDAM, Keizersgr. 508. Tel. N 9993
UTRECHT, Minrebroederstr. 22. Tel. 2352

lers en tooneelspeelsters heeft zich bereid verklaard een reis naar Suriname en Curaçao te ondernemen in de maanden Juni, Juli en Augustus van dit jaar en heeft zich tot het Nederlandsch Verbond gewend met verzoek een daarvoor benodigde waarborgsom bijeen te brengen, die voor Suriname zou bedragen f 13000. Waar het gezelschap bestaat uit tooneellisten van goeden naam, heeft het bestuur van de groep Suriname van het Algemeen Nederlandsch Verbond gemeend alles in het werk te moeten stellen om deze onderneming te doen slagen. Het heeft zich daartoe in verbinding gesteld met eenige heeren tot het vormen van een „garantie commissie”. Deze bestaat uit de volgende leden: mr. J. J. W. Eekhout, R. D. Simons, D. S. Huizinga, A. J. Da Costa, A. F. C. Curiel, A. A. Dragten en J. Bueno de Mesquita.

Het gezelschap bestaat uit: Marie van Westervlooven, Rika Hopper, of Magda Jaussens, Alice Wertheim, Jeanette Meger, Nico de Jong, Gobau, Jand Staalduyenen, Wensma en Verrijl.”

In „De Surinamer” van 7 Maart lezen we nog, dat het répertoire bevat oorspronkelijke Hollandsche stukken, o.a. van Heyermans en Mevr. Simons Mees en vertaalde stukken, o.a. van Ibsen en Shaw. Het ligt in de bedoeling een reeks van 10 voorstellingen van verschillende stukken te geven.

Het blad is niet goed te spreken over Heyermans en Ibsen.

* * *

Onder het hoofd: „Een maatregel in spe”, schrijft „Suriname” van 27 Februari:

„Zooals men weet, verdwenen de groote winsten bij den verkoop van landbouwproducten door de landbouwers in de zakken van de opkoopters en niet in die der eigenaren of wederverkoopters.

De wd. Gouverneur heeft nu met de meeste vendumeesters hier ter stede een bespreking gehouden, teneinde door genoemde heeren de landbouwproducten dadelijk uit de eerste hand bij kleine kavelingen aan verkoopters of verbruikers te doen verkoopen.

Ten einde hiertoe te geraken, zal de verord. van 3 April 1862 (G. B. No. 16) moeten worden gewijzigd, ten einde de drukkende kosten van notaris en getuigen uit te winnen.

De bedoeling is die veilingen op een daartoe ingerichte plaats aan den Waterkant te doen plaats hebben, elken morgen om 7 uur.

Afrekening met de landbouwers geschiedt dadelijk na de veiling.”

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Bezoek van Nederlanders aan Japan.

Een telegram uit Tokio maakte gewag van een uitnodiging gericht aan eenige Nederlanders om Japan te bezoeken. Naar aanleiding daarvan deed de Japansche Commissie van de ver. Nederland in den vreemde een mededeeling in de Nederlandsche bladen opnemen, waarin eerst als algemeen inzicht werd voorop gesteld, dat de belangrijkste der ongevarend uit den oorlog gekomen staten zich onderling dienen te verstaan, teneinde elkanders welvaart niet door vernieuwde concurrentie te schaden. Hiervoor moeten deze volken elkan- der leeren begrijpen en waardeeren. De Japanners zijn, door talrijke in de laatste jaren aan Nederland en aan zijne koloniën gebrachte bezoeken, reeds overtuigd van de gewichtige rol ons land in de toekomst toegedacht, zoowel op economisch als op politiek gebied.

Assurantie-Maatschappij „DE IJSEL”

Deventer.

Goedgekeurd bij Koninkl. Besluiten. 113

... BRAND-, TRANSPORT-, ZIEKTE-...
EN ONGEVALLLEN-VERZEKERINGEN

Instituut „VAN WIJNGAARDEN“
 Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes.
 2de Schuifstraat 332 (Duinoord), Den Haag. 100

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
 Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
 leiding voor verschillende examens.
 Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
 Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

M. VISSER,
 voorh. A. J. RODBARD.
 Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.

Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken
REPARATIE-INRICHTING.

Reisbureau LINDEMAN
 Utrecht 's-GRAVENHAGE Arnhem

GEZELSCHAPSREIZEN
 Passages Spoorwegbiljetten

Toko Samoea Ada
 JOH. H. MOHRMANN 80
 Hobbemastraat h. P. C. Hoofstr. 30
 Amsterdam, Interc. Tel. Z 24.

Ontvangen:
 Roode Vischjes
 Gec. Tamarinde in flesch
 Gec. Nootmuscaat
 Gec. Ananas
 Assemkoekjes in flesch

IND. KOEKJES.

Assemkoekjes	Per ons	75 ct.
Teng teng Katjang	55 „	
Teng teng Wiedjen	55 „	
Beco Beco	55 „	

Eerste zending Hoornen Rijstlepels

eeuw geleden zijne goede kansen in Japan aan anderen prijs gegeven; zal het dezelfde fout nu weer begaan?

Internationaal Comité tot bescherming van Inlanders.

In een correspondentie uit Genève in de „Telegraaf“ van 8 April komt de mededeeling voor, dat dezer dagen een gewezen missionaris, Harris, te Genève aangekomen is, die secretaris-generaal is van den Engelschen bond tot bescherming van inlanders. Zijn doel is er de ingedommelde belangstelling weer wakker te maken voor een internationaal bureau van de bonden tot bescherming van inlanders.

Na verschillende gedachtenwisselingen met eenige vooraanstaande persoonlijkheden uit de universitaire en philanthropische wereld van Genève te hebben gehad, heeft Harris in een bijeenkomst de groote taak uiteengezet, die te verrichten overblijft om den Volkenbond te overtuigen, dat hij zal opkomen voor het menschelijk recht in de behandeling van inlanders en in het koloniaal bestuur. Hij achtte geen plaats meer geëigend om dit werk te centraliseeren en er het internationale bureau te vestigen dan Genève, aangezien Zwitserland geheel belangeloos en neutraal staat tegenover dit koloniale vraagstuk.

Een internationaal comité is opgericht naar het model van 't internationaal Rode Kruiscomité. Het richt zich tot alle persoonlijkheden, die de ethnografische wetenschappen, missies, enz. vertegenwoordigen. Het zal alle documenten centraliseeren, de verschillende nationale bonden voorlichten en de noodige stappen doen bij de belangrijkste organen van den Volkenbond, alsook de publieke opinie trachten te overtuigen om haar medewerking te verkrijgen.

Reeds sedert eenige jaren bestaan nationale bonden in sommige landen, maar zij zijn onafhankelijk van elkander. De Zwitsersche bond, opgericht in 1908, bemoeide zich aanvankelijk slechts met de Kongonegers. In 1913 nam hij het initiatief tot 't stichten van een internationale organisatie. De Engelsche, de Fransche en de Duitsche bonden ontvingen 't voorstel gunstig; 15 Maart 1913 werd te Genève het Internationaal Bureau der bonden tot bescherming van inlanders opgericht. De oorlog maakte een einde aan de werkzaamheden van het bureau, maar 't aantal bonden vermeerderde toch. Men heeft er, behalve in de reeds genoemde landen, reeds in Italië, Peru, Australië, Amerika, Portugal, Bolivia. Nederland komt in de opgave niet voor.

In beginsel zou het B. I. bestaan uit te Genève wonende personen, bijgestaan door een Raad van afgevaardigden, gekozen door de nationale bonden, welke bij de beraadslagingen elk maar één stem zullen mogen uitbrengen.

Irrigatie in het Nijlgebied.

In een door sir M. Macdonald uitgebracht rapport over de irrigatie van de Nijllanden in Egypte en Soedan, komt hij tot de noodzakelijkheid van de volgende groote werken:

- 1°. Een reservoir voor 't water van de Witte Nijl met een gemetselde barrage te Gebel Aoelia, om de watervoorziening van Egypte in den zomer te verzekeren en daartegen anderzijds te hooge waterstanden te voorkomen;
- 2°. een klein reservoir voor de Blauwe Nijl, met een dijk te Sennaar, ten behoeve van de vlakte van Gézireh;
- 3°. een barrage bij Nag-Hamad ten behoeve van de cultures in Boven Egypte, die nog niet begrepen zijn in de bestaande irrigatiewerken;
- 4°. Een reservoir in den bovenloop van de Blauwe Nijl, om de voorziening van Soedan te verbeteren en de overstroomingen te beheerschen;
- 5°. een reservoir bij het Albertmeer, vergaarbak voor de aanvragen uit Egypte;
- 6°. een kanaal in de Soedd-streek, van de hoofd-

stroom van de Nijl naar het reservoir bij het Albertmeer.

Het rapport geeft nauwkeurige opgaven en uitvoerige statistieken; wordt op de voorstellen ingegaan dan zullen uitgestrekte tot nu toe onvruchtbare streken tot vruchtbare landschappen herschapen worden.

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau:
 (Heulstraat 17, Den Haag).
RECTIFICATIE.

Door een abuis is een grove drukfout ingeslopen in den overdruk van de Nederlandsche Staatscourant van 25 Maart 1920, No. 60, opgenomen op bladzijde 1 van het KOLONIAAL WEEKBLAD van 8 April 1920 No. 15.

Op regel 5 van onder staat de bezoldiging van den in tijdelijken dienst uitgezonden Ingenieur a b u s i v e l i j k vermeld als te zijn f 500.- 's maands.

Dit moet zijn f 400.- 's maands.

De Secretaris v. h. Informatie-Bureau,
J. L. VAN GENNEP.

Van het Hoofdbestuur:

HOOFDBESTUURSVERGADERING op Zaterdag 24 April 1920, om 2.30 nam., te 's-Gravenhage Laan van Meerdervoort 187.

Agenda:

1. Notulen. (Zie Kol. Weekblad van 20 November 1919, No. 47).
2. Goedkeuring Reglement Propaganda-Commissie.
3. Id. Reglement Tehuis Nederlandsch-Indische Bedienden „Persinggahan“.
4. Goedkeuring wijziging Artikel 3. Reglement Studie-Commissie.
5. Vervallenverklaring van leden van het lidmaatschap wegens wanbetaling.
6. Benoeming van een Hoofdcorrespondent voor Nederlandsch Oost-Indië.
7. Voordracht aan de aanstaande Algemeene Vergadering ter vervulling van vacatures in het Hoofdbestuur.
8. Bespreking van de Agenda voor en vaststelling van plaats en datum, waarop de a.s. Algemeene Vergadering zal worden gehouden.
9. Jaarverslag, rekening en verantwoording, begroeting voor 1921.
10. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.
11. Rondvraag.

De wd. Secretaris van het Hoofdbestuur,
A. J. GOOSZEN.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 17, Den Haag, Tel. 4519.

Olympia Theater
 Prins Hendrikplein 3 Tel. H. 9521

Passage-Bioscope
 Telefoon H. 3731

Elken Vrijdag nieuw afwisselend programma

Olympia Theater doorloopende voorstelling, aanvang acht uur.

Plaatsbespreking kan per telefoon geschieden.

Fabriek van 144
FORNUIZEN
 met toebehooren voor Hotels, Restaurants, Gestichten, enz.

SCHEVENINGEN
 Telef. Interc. 485

Fa P. J. MEIJIS & ZON Wassenaarsche-straat 1, 3, 5, Höffleveranciers

O. J. STUUT, 'S-GRAVENHAGE
 CHARLOTTE DE BOURBONPLEIN 28 - TELEF. 5073

Comestibles - Koloniale Waren
 UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT ARTIKELN EN PRIMA WAREN.
 Bediening aan huis zonder prijsverhooging

Adverteeren doet verkoopen.

WISBRUN & LIFFMANN.

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

**VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS.
WIJNHANDEL**

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.

Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw,

Piet Heinplein, Tel. ¹⁵⁸⁷₁₅₈₈

Bijkantoor: DEN HELDER,

Hoofdgracht 37, Tel. 83.

Vereeniging OOST en WEST.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden, welke bij aankomst in Nederland inlichtingen wenschen voor onderdak, enz., zelfs van boord afgehaald zouden willen worden, Ouders en Voogden, welke toezicht op hem in Nederland studeerende kinderen of pupillen wenschen, wendt U tot den gedeleerde der Studie-Commissie, den Heer J. C. HIETINK, van der Heimstraat 76, 's-Gravenhage, Telefoon Scheveningen No. 1514.**INFORMATIE-BUREAU** ten behoeve van personen, die een werkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende, Secretaris de Heer J. L. VAN GENNEP, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. Haag No. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 nam.**TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Perninggahan”,** van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, porto f 0.01¹/₂;
- b. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ; II. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORMAN.
Prijs per exemplaar f 0.50 en f 0.04¹/₂ frankeerkosten.
- c. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkring en Vooruitzichten.
- No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04¹/₂ frankeerkosten.
- No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuker-Industrie. (2de, verbeterde druk).
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
- No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht)
- No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht).
- No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
- No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk).
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04¹/₂ frankeerkosten.
- No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04¹/₂ frankeerkosten.
- No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
- No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk.)
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
- No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04¹/₂ frankeerkosten.
- No. XI. De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
- d. Emancipatie-Toespraak door Th. A. C. COMVALIUS. Prijs: 1 ex. f 0.25, porto f 0.01¹/₂.
- N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau Laan van Meerdervoert 187, zijn van 10—12 en van 2—4 uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Musiek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Franche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manieure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admisse examens H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, Buys Ballotstraat 15.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

- A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
- Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O. - en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
- S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
- J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., Vogelkersstraat 1, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
- B. Th. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
- A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
- Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstuk.
- H. J. VERMEER, François Valentijnstr. 97, Den Haag. — De Maleische omgangstaal voor de praktijk.
- LEDEN**, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

G. KERNER & Co.

Opgericht 1890 te Soerabaya.

STATIONSWEG 78

DEN HAAG

Specialiteit in Indische Uitrustingen

Filialen te Batavia en Soerabaya

ALLE LEVERINGEN ONDER GARANTIE.

HOFLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & Zoon

Wijnhandelaren

Filiaal: 's-Gravenhage	Hoofdkantoor: Amsterdam	Filiaal: Arnhem	Filiaal: 100 Gorinchem
Heemskerkstr. la	Binnenkant 25	N. Plein 15	O. Vischmarkt
Tel. H. 3493.	Intele. Tel. 389.	Tel. 280.	Tel. 61.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

WANNEER GIJ

Dames- of Heeren-Kleding wilt laten Oppersen, Repareeren, Keeren, Moderniseeren, Vermaken, opnieuw Voeren, onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij maar wilt, ga dan naar

Kleermakerij „UNICUM”

Anna Paulownastraat 30a, Tel. 4947
DEN HAAG

De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

**VLEUGELS, PIANO'S
KUNSTSPELPIANO'S
ORGELS**

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN

**GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG
BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051**

Brenge een bezoek aan „Boeatan”, Magazijnen van Ind. Kunstnijverheid.

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

AMSTERDAM, Kalverstraat-Rokk

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

Mantel en Costumemagazijnen

Maison H. SIMONS

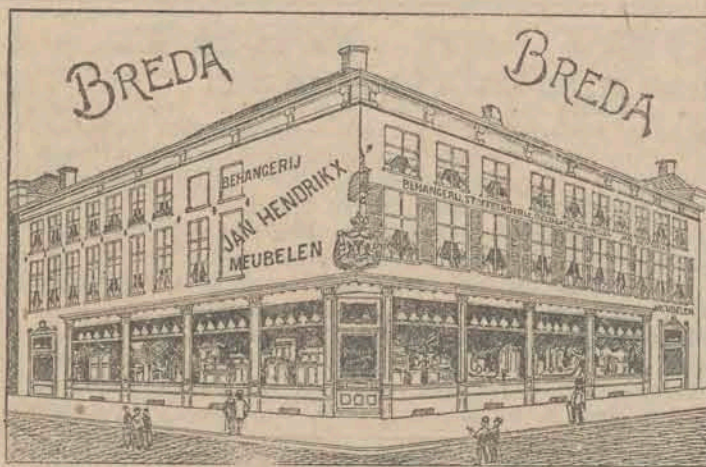
Heulstraat 13 ..... Telefoon 2005

Noordeinde 17a ... Telefoon 6537 ¹⁵⁹

... Mantels, Mantelcostumes, Taillecostumes ...

Avondtoiletten, Blouses, Costumerokken, Peignoirs

Steeds ruime sortering, prima coupe en kwaliteiten.

BOSCHSTRAAT 1. ¹⁰⁴

GEBR^s HEHENKAMP

Heerenkleermakers

Dameskleermakers

Bontwerkers ³³

Lange Voorhout 25

JOH. ZWART

TECHN. INSTALLATIE-BUREAU VOOR AANLEG
ELECTRISCH LICHT, ELECTRO-MOTOREN, VER-
WARMING, HUISTELEFOONS EN SCHELLEN

H. 3743 ²¹⁸

Bureau en Magazijnen: REINKENSTRAAT 22

... nabij Halte Laan van Meerdervoort H. S. M. ...

Instituut W. G. TAANMAN

INTERNAAT

EXTERNAAT

de Perponcherstraat 105

de Perponcherstr. 101-103

Afd. A. Opleiding voor eindexamen H. B. S. 5-j. c. Inst., voor de Marine

Milit. Academie, Cand. O.-I. ambtenaar.

Afd. B. Opleiding voor Staatsexamen A. en B.

Afd. C. Opleiding voor Cadettensch., Zeevaartsch., Middelb. Kol. Land-
bouwsch., Machinistensch., enz.

Afd. D. Lager Onderwijs voor Leerl. van af 6 jaar.

Opl. 1ste Kl. Gymn. en H. B. S. ¹⁶⁹

F. C. DE BRUYN

Magazijn van Comestibles en Fijne Vleeschwaren

LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT
ARTIKELN TEGEN BILLIJKE PRIJZEN.

Bestellingen worden dagelijks opgenomen en franco
thuisbezorgd.

Vraagt Prijscourant. **Neemt Proef**

TELEF. 3361 - DANCKERTSTRAAT 43.

Oudste en Soliedste Adres

HAAGSCHE MANUFACTUURHANDEL

voorheen VAN HOUTEN & Co ¹⁶⁵

Groote Markt 4, DEN HAAG, Tel. 1974, Laan 2-4

Manufacturen

Witte Goederen

Karpetten

Loopers

Ledikanten

Bedden

Dekens

Matrassen

Vitrages

Gordijnen

Groote sortering

Slaapkamer - Ameublementen

Opgericht Ao 1781

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

Voor Voorjaar en Zomer

komen onze collecties geregeld aan.

LINGERIES VOOR DAMES EN KINDEREN.

Blouses
Costumes
Sportjassen

Echarpes
Zomerstoffen
Zephyrs

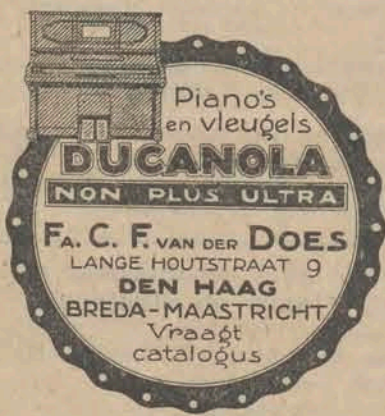
Instituut LAURILLARD

OPLEIDING voor verschillende
examens en ambten, zooals Staats-
inrichting M. O., Staathuishoudk.
M. O., Gemeente-administratie,
Boekhouden. De opleid. geschiedt
ook **schriftelijk** in Nederland en
Koloniën met zeer goede resultaten.
Prospectus en lijsten met namen
en adressen van **vierhonderd en
vijftig geslaagden** worden op
aanvraag gratis toegezonden door
Mr. Dr. I. J. M. LAURILLARD,

Oranjeplein 102 - Den Haag

.. Telefoon 6225 .. ¹⁸⁰

F. A. C. F. VAN DER DOES
LANGE HOUTSTRAAT 9
DEN HAAG
BREDA-MAASTRICHT
Vraagt
catalogus ¹³³

Modemagazijnen

van Bommel

Vlamingstraat 8-10

Prins Hendrikstraat 98-106 ³⁰³

Handschoenen

in stof en leder

Kousen en Sokken

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag ⁵

Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeren van woningen.

Holland-Canada Hypotheekbank

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg. ⁹⁵

5 pCt. Pandbrieven tegen beurskoers.

Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 22.000.000.

Drukkerij ten Hagen

levert tegen billijken prijs drukwerk,
dat aan bijzondere eischen voldoet.